

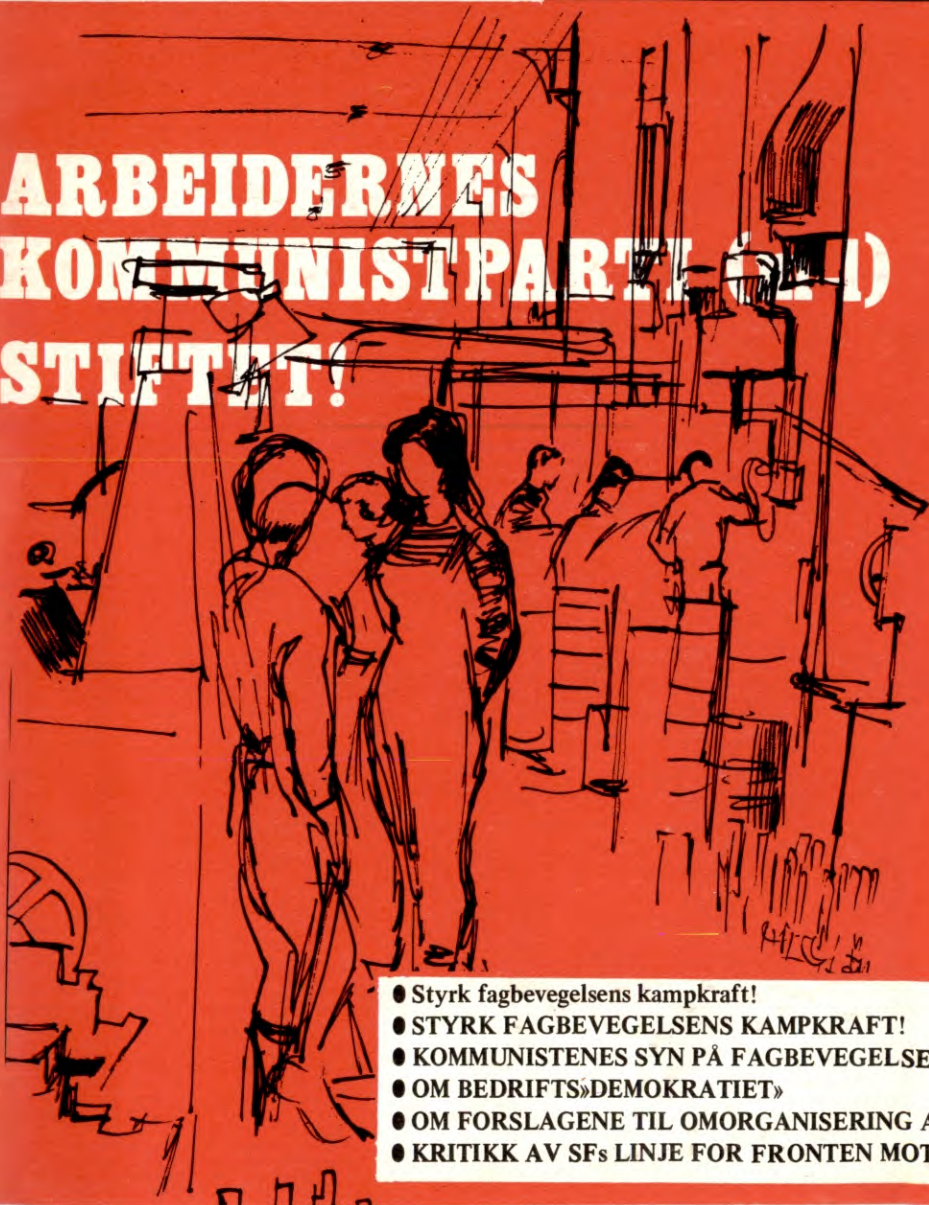
RØDE FANE

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK
TEORI OG DEBATT

NR. 2 1973

UTGITT AV ARBEIDERNE KONGUNISTPARTI (MARXIST-LENINISTENE)

ARBEIDERNE KOMMUNISTPARTI (ML) STIFTET!

- Styrk fagbevegelsens kampkraft!
- STYRK FAGBEVEGELSENS KAMPKRAFT!
- KOMMUNISTENES SYN PÅ FAGBEVEGELSEN
- OM BEDRIFTS»DEMOKRATIET»
- OM FORSLAGENE TIL OMORGANISERING AV LO
- KRITIKK AV SFs LINJE FOR FRONTEN MOT EEC

RØDE FANE

**Tidsskrift for kommunistisk teori og debatt,
utgitt av Arbeidernes Kommunistparti –
marxist-leninistene.**

Redaktør og ansvarlig utgiver: Pål Steigan.

*Tegningen på omslaget er
tegnet av den albanske
kunstneren Zef Shosi.*

**Abonnement 30,- kr. året for 6 nummer.
Postgiro 20 96 78. Adresse: Oktober forlag,
postboks 8379, Hammersborg, Oslo 1.**

Innholdsfortegnelse:

Arbeidernes kommunistparti (m-l) stiftet!

Stiftelseserklæring	s. 3
Kjersti Ericsson: Partiet er stiftet (dikt)	s. 6

Fagbevegelsen

Kommunistenes syn på fagbevegelsen	s. 10
Enhet for arbeiderklassens interesser	s. 14
Styrk fagbevegelsens kampkraft	s. 19
Jon Michelet: Samhold seirer. Novelle.	s. 23
Partiskiller må ikke hindre enheten	s. 27
Odd Nordheim, SF	s. 28
Kolbjørn Harbu, NKP	s. 32
Ha ingen illusjoner om bedrifts»demokratiet»	s. 38
Omorganisering på klassesamarbeidets grunn	s. 40
Avvis alternativ 4!	s. 45
Josef Stalin: Om oppgavene i fagforeningene	s. 49

EEC

Folkets kamp mot EEC må fortsette	s. 52
---	-------

Folkets kultur

Om Tor Obrestad: Sauda! Streik!	s. 66
---------------------------------------	-------

Internasjonalt

Om den franske venstreunionen	s. 72
-------------------------------------	-------

Brev og kritikk

Om ungdommen	s. 79
--------------------	-------

ARBEIDERNE KOMMUNISTPARTI (m-l) STIFTET!

STIFTELSESERKLÆRING:

En konferanse av valgte delegater fra MLGs grunnorganisasjoner vedtok søndag 18. februar å stifte Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) og konstituerte seg som partiets 1. landsmøte. Denne partistiftelsen skjer etter mange års forberedelser og grundige politiske diskusjoner.

Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) tar opp i seg den norske arbeiderbevegelsens beste tradisjoner; fra Thraniterbevegelsen i 1848, DNA i 1888 og NKP i 1923. Alle disse partiene var opprinnelig revolusjonære arbeiderpartier. Vårt parti er det 4. forsøket på å organisere et slikt parti i Norge.

Mye er forandret siden arbeiderbevegelsen første gang så dagens lys i Norge. Men ett er fortsatt det samme: Det finnes klasser; undertrykkelsen og utbyttingen av det arbeidende folket fortsetter, selv om formene skifter. Så lenge som det finnes klasse-skiller er det også behov for et revolusjonært arbeiderparti i Norge. Partiets første mål er sosialismen — proletariatets diktatur. Vårt endelige mål er kommunismen, der all undertrykking og utbytting av mennesker, alle klasseskiller er forsvunnet.

AKP(m-l) er en del av en internasjonal bevegelse mot imperialismen og klasseundertrykking — og vi er stolte av det. Folkenes kamp i alle land støtter hverandre. Så lenge som det finnes undertrykkelse og utbytting noe sted på jorda, kan det ikke finnes full frihet for noen. Derfor støtter vi frigjøringsbevegelsene verden over og folkene i Vietnam, Laos og Kambodsja. Vi støtter de folkene som har befridd seg og bygger sosialismen som Albania og

Kina. Vi støtter det arbeidende folket i Vest- og Øst-Europa som kjemper mot den kapitalistiske overklassen i sine egne land. Vi støtter den internasjonale marxist-leninistiske bevegelsen — og vi er glade for at vårt parti er en del av den. Vi lærer av denne bevegelsens internasjonale erfaringer, slik de er oppsummert og utviklet i marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning.

Samtidig er vi et fullt ut sjølstendig norsk arbeiderparti. AKP(m-l) vil og må på egen hånd avgjøre hva som er riktig kommunistisk politikk i Norge. Partiet vil aldri la seg diktere fra utlandet.

Vårt mål er sosialismen. Men vi erkjenner også at det vil ta lang tid før arbeiderklassen — i allianse med andre lag av folket — vil innføre sin egen stat, proletariatets diktatur, og bygge sosialismen i Norge. Derfor vil vårt parti — under de nåværende samfunnsforholdene — kjempe med fredelige midler for det arbeidende folkets umiddelbare og langsiktige interesser.

Det viktigste kortsiktige målet er å hindre EEC-medlemskap. Folket har avgjort at Norge ikke skal inn. Likevel prøver EEC-tilhengerne å underminere denne avgjørelsen. AKP(m-l) vil kjempe sammen med alle EEC-motstandere og støtte alt som forsvaret Norge mot EEC. Vi ser det samtidig som viktig å kjempe mot den raske forverringa av folkets levevilkår; mot prisstigninga, skattetrykket, nedlegging av arbeidsplasser, avfolking og miljøødeleggelser.

AKP(m-l)s viktigste arbeidsfelt er fagbevegelsen. Vi kjemper ikke mot fagbevegelsen, men arbeider tvert imot for å styrke dens kampkraft mot monopolkapitalen. Vi vil arbeide sammen med alle som ønsker en sterk og slagkraftig fagbevegelse. Dette målet kan imidlertid ikke nås uten kamp mot den nåværende ledelsen i DNA og LO. Den fører en politikk som i virkeligheten svekker arbeiderklassen og fagbevegelsen, som støtter monopolene og imperialismen. Vi vil også arbeide i og støtte alle gamle og nye organisasjoner som kan forsvare folkets kår — og vi støtter alle aksjoner som retter seg mot norsk monopolkapital og utenlandsk imperialisme.

Noen vil spørre seg: Er det nødvendig med et nytt parti i arbeiderbevegelsen? Vil ikke det bare øke splittelsen og forvirringa

i en situasjon som krever enhet mot klassefienden? Vi er enige i at splittelsen i norsk arbeiderbevegelse er en dårlig ting. Men vårt parti kan ikke påta seg skylden for at det er blitt slik. Grunnlaget for splittelsen ble lagt da først DNA – og seinere NKP – brøt med sitt revolusjonære grunnlag. Det er de som har brutt med arbeiderklassens opprinnelige målsetting som må ta ansvaret for splittelsen, ikke de som forsvaret den. AKP(m-l) er nødvendig fordi et norsk, revolusjonært kommunistparti er nødvendig hvis sosialismen en gang skal bli virkelighet.

Samtidig er det fra starten av vårt partis linje ikke å arbeide for økt splittelse i arbeiderklassen, men for samling av den. Vi arbeider aktivt for å styrke enhetsfronten mot klassefienden. Vi ønsker å samarbeide med alle som ønsker framskritt, uansett partitilknytning og uten å la oss hemme av snever partisjåvinisme. Vår eneste forutsetning er at dette samarbeidet oppfyller to krav: At det retter seg mot norsk monopolkapital og utenlandsk imperialismen og at det virkelig er i det arbeidende folkets interesse. Derfor tror vi dannelsen av vårt parti ikke vil øke splittelsen, men tvert imot øke enheten i arbeiderklassens kamp.

Med bakgrunn i dette har vi lagt fram forslag om brei enhet 1. mai, basert på paroler som forsvaret folkets dagskrav. Og AKP(m-l)s 1. landsmøte uttaler at partiet er villig til å drøfte mulighetene for en felles opptreden ved stortingsvalget i 1973 med andre progressive organisasjoner og personer.

Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) oppfordrer alle arbeidere og funksjonærer, bønder og fiskere, husmødre, intellektuelle, ungdommer og andre som er enige i vår politikk til å ta kontakt med oss og bli med i partiets arbeid.

Vi tilbyr alle progressive som støtter andre partier eller som av andre grunner ikke vil slutte opp om oss, å gå inn i et tillitsfullt samarbeid i kampen for folkets interesser.

Vedtatt på AKP(m-l)s 1. landsmøte

Vi bringer mer stoff om partistiftelsen i neste nummer, som kommer 1.mai.

Red.

Kjersti Ericsson: *Partiet er stiftet.*

DE FØRSTE. KONGSBERG 1690.

Vi, bergmenn ved verket
og kjørere fra Sandsvær og Numedal
Kom inn i historien
for å kreve lønna vår.
Det står å lese
at vi kom med skitne føtter
rett inn i forvalterens sengekammer:
»De antastet meg med grumhet
slo min parykk av
og rev mine klær itu.»

Vi, bergmenn ved verket
og kjørere fra Sandsvær og Numedal

skaffet metall til kongens mynt
men fikk sjøl lite av den.
Så krevde vi vår rett
og kom i krøniken:
En fotnote
med møkk på støvlene.
Vi var de første.
Et trassig støvlespor
står ennå etter oss.
Det varsler om armeer
som skal storme
inn i historien
og skrive teksten sjøl
med hammer og gevær.

MARCUS THRANE TALER. 1849.

Nils,
utsagt fra plassen
med kone og sju unger
på vei til Saugbrukets planketomter
uten å vite det ennå
har også møtt fram.

Han er som de andre:
trebunner
vadmelsfrakk
skjorte av strie
en drakt han har rett til
for et årsverk.
Skredderen
vant til den lute formen
på husmannsskuldre
har gjort godt arbeid.
Men en urolig fold i ryggen
får ingen skredder
eller gårdmann
bukt med
— den venter rastløst
på at skuldrene
skal rette seg.

Nils,
utsagt fra plassen
gikk ikke til fattigstyret først
men hit.
Han hørte fremmedkaren tale:

»Ti legger ikke arbeiderne
selv hånd på verket
vil ikke deres stilling
i samfunnet forbedres.
Derfor tar jeg det ansvar på meg
å sette den ene stand
opp mot den annen.»

Uvant med annet språk
enn åkerenes
og vinterskogens

spenner Nils pannen mens han lytter.
Ord svermer rundt ham
som fugler.
Han griper inn i flokken
og fanger
en tanke som skuldrene hans
nesten har tenkt.

HÅNDVERKERSVENNENES TESTAMENTE. KRISTIANIA 1872.

Vår tid er snart ute.
Maskinene har tusen hender
mot våre to.
Men i dag
bringer vi den nye tida med oss
fra barrikadene i Paris
fra streikemøtene
i Prag og Bremen.
Vi, vandrende geseller
har en arv til dere:
Ikke håndlaget vårt
langsommelig og ødselt
ikke redskapene våre
avlegse som vingene til flygeøglen
uten ett, som vi har smidd i dag
i kamp, for kamp:
Fagforeningen.
Bruk den!

SJØMANNSSTREIKEN. HAMMERFEST 1921.

Kamerater i øst
dere som sjøl avgjør
hva et dagsverk er verd
og hva brødet skal koste,
hør hva storfolka sa til oss:
Fra i dag
skal dere slite
for halv pris!
Trenge ungene plutselig bare
et halvt krus melk?
Varte støvlene dobbelt så lenge?

Nei! svarte vi.

De trodde de eide
et fortrolig landskap
holdt sammen av spinkle kjølvann
og tråder av rødt og grønt lys.
Vårt nei! klippede trådene av.
Nå glimtet Stjernøy lysår borte.

Vi hersket på bryggene.
For konsulen og kaksen
var fjorden vid som verdensrommet.
Men mjølet kom fram
til Stjernøy-folket
når vi sa:
Det er viktig!

Men hvem hersket over geværene?

Knapt en måned
ventet konsulen og kaksen.
Kamerater i øst, nå vet vi:
Den som vil bestemme
hva brødet skal koste
må ha våpen.

PARTIET STIFTES. OSLO 1973.

Han er kommet
for å stifte partiet
et ungt hode
blant de andre.
Rett fra vaskerommet
ennå uten
maskinens svarte bumerke
på fjes og never.
Men under luggen
har utbyttinga
satt et stempel
ingen såpe biter på.

Om kvelden
har han strevd seg gjennom
tjukke bind:

Marx, Lenin, Stalin, Mao.
Uvant med stillhet
hører han sin egen puls.
Er det hans hjerte
som banker slik:
som hammerslag
mot hett metall?
Nei, ikke bare hans.
Og denne heten,
er det hans drømmer
om en flik av dagslys
mellom stemplingsur og søvn,
hans hverdagshat
når bit for bit av livet
stjeles og forbrukes?
Nei, ikke bare hans.

Han er ei smie,
gjennomglødd
av malmbøndenes bitterhet
som flammet
med farligere varsler over gruva
enn nordlyset

av husmannsungers
nye harde stolthet
når de la spettet ned i felles kamp
for første gang

av het forventning
som jog gjennom lemmene
og fikk folk til å glemme mørketida
ved navnet Petrograd

av drøm og hat
hos tusener
på tusener.

Han er ei smie.
Hør hvordan den klinger
når klassen hamrer ut
sitt nye våpen
og hvert slag teller tida ned
mot seier!

fagbevegelsen

Artiklene i denne delen av nummeret er ikke uttrykk for partiets endelige linje i spørsmålet om fagbevegelsen. De er skrevet av kamerater som har vært med på diskusjoner om fagforeningspolitikk. De synspunktene de kommer med, er uttrykk for de oppfatningene de er kommet fram til.

Fagbevegelsen vil bli et av de viktigste arbeidsfeltene for det nye kommunistiske partiet som ble stiftet i februar. Vi oppfordrer folk til å diskutere artiklene grundig og komme med kritikk. Skal partiet få en korrekt politikk på dette feltet, må den bygge på så breie erfaringer som mulig. Vi tror en videre diskusjon i Røde Fane kan bidra til det.

Redaksjonen

Kommunistenes syn på fagbevegelsen

Kommunistene har ofte blitt beskyldt for å ville ødelegge og splitte fagbevegelsen — for å være »organisasjonsfiendtlige». Høyre-sosialdemokratene i LO-ledelsen retter de samme angrepene mot dagens marxist-leninister som mot NKP i 20- og 30-åra.

Vi vil hevde at disse beskyldningene er fullstendig falske. Det er kommunistene og ikke klassesamarbeidsmennene i LO-toppen som har kjempet for å bevare fagbevegelsen som en klasseorganisasjon for arbeiderklassen. Det er Aspengren og hans likemenn som har forsøkt å forandre fagbevegelsens grunnlag og som derved skaper splittelse. Angrepene på kommunistene i fagbevegelsen er et forsøk på å lede oppmerksomheten bort fra deres eget svik mot arbeiderne og arbeidernes organisasjoner.

Arbeiderklassen organiserer seg mot kapitalen

Utgangspunktet for vårt syn på fagbevegelsen er at det norske samfunnet er delt i klasser. Hvert individ i samfunnet tilhører en bestemt klasse. Blant alle de forskjellige klassene i Norge står det fram to hovedklasser: Arbeiderklassen og klassen av kapitalister med monopolkapitalistene som de ledende.

Mellom klassene i samfunnet er det en stadig kamp. Klassene kjemper for å sikre sine interesser: Arbeiderne har i alle år kjempet mot lønnsnedslag og for høyere lønninger, mens kapitalistene kjemper for å øke sin profitt ved en stadig hardere utbytting av arbeiderne.

Denne kampen kan ingen arbeider eller kapitalist føre alene. Først når arbeiderne *organiserer* seg som klasse kan de med virkelig tyngde tvinge gjennom sine krav overfor kapitalen. Kapitalistene har også forstått dette. Gjennom å organisere seg i egne klasseorganisasjoner står de sterkere overfor arbeidernes krav og kan øke profitten og utbyttinga av arbeiderne.

Gjennom kamp for retten til å organisere seg og mot borgerlig innflytelse i arbeidernes rekke ble fagorganisasjonene en organisering av arbeiderklassen rettet mot kapitalens overgrep. Bare slik kunne arbeiderne stå samlet mot utbytterne og organisere landsomfattende streiker.

Kapitalistene organiserte seg i NAF for å stå samlet overfor arbeiderne. Gjennom denne organisasjonen kunne de organisere lock-out, kunne de stå samlet mot arbeidernes krav og tøyte enkelte kapitalister som ønsket å gi etter uten å tenke på kapitalistenes fellesinteresser.

Fagbevegelsen oppsto altså da det ble klart for arbeiderne at de hadde felles klasseinteresser som var uforenlige med kapitalistenes klasseinteresser. I forrige århundre gjorde borgerskapet alt for å hindre denne utviklinga. De opprettet «velferdsorganisasjoner» for arbeiderne hvor de sjøl var med og tok ledelsen. De framstilte det som om samarbeid mellom arbeidere og kapitalister var alt det som trengtes for å fjerne sulten og arbeidsløsheten. Dette er kjente toner også i dag. Men arbeiderne gjennomskuet denne bløffen og opprettet sine egne organisasjoner.

Styrk fagbevegelsens kampkraft

Kampen i fagbevegelsen i hele dette århundret har stått om de samme hovedsakene som da fagbevegelsen ble grunnlagt: Skal arbeiderklassen ha sin egen klasseorganisasjon som i alle saker beskytter den mot kapitalens overgrep og aktivt kjemper for bedre kår og frihet – eller skal fagbevegelsen degenerere til forrige århundres «velferdsforeninger» med samarbeid med kapitalen som grunnlag.

Kommunistene har bestandig kjempet for det første, men til tross for kamp fra medlemmene i fagbevegelsen, vant samarbeidslinja og kapitulasjonspolitikken tidlig fram i ledelsen i LO. Ved å hive ut alle progressive fra ledende stillinger i LO har klasseforræderne i LO-toppen stadig befestet sin makt. I dag har det kommet så langt at en del av dem faktisk fungerer som byråratkapitalister gjennom ledelsen av Landsbanken og andre organisasjoner som fungerer helt som andre kapitalistiske foretak. Ja, det er faktisk en del felles i situasjonen i dag og den for hundre år siden da kapitalistene ledet arbeiderorganisasjoner.

Nytter det å gjøre noe med dette? Er det mulig å gjøre fagbevegelsen til en kamporganisasjon for arbeiderne igjen? Vi kommunister mener det er mulig. Mange arbeidere og funksjonærer har tatt opp kampen de siste åra. Streikene i 1970 og seireren i EEC-kampen har vist at kamp mot de reaksjonære toppampene og mot samarbeidsideologien nytter. Denne kampen må føres av de fagorganiserte *innfor* fagbevegelsen. Vi avviser ideen om en organisert «fagopposisjon». En slik linje gjør det lett for LO-toppen å isolere en del radikale folk fra resten av de fagorganiserte. Vi oppfordrer alle progressive arbeidere til å delta aktivt i fagforeningene og klubbene og jobbe der for å *forandre* disse organisasjonene og styrke kampkraften deres. Det som trengs er enhet mot de reaksjonære i LO-toppen blant alle progressive i fagforeningene, uansett partipolitiske skillelinjer – enhet for arbeiderklassens interesser.

»Politikk hører ikke hjemme i fagforeninga«

Fagbevegelsens oppgave er å forsvare arbeidernes interesser mot kapitalistenes utbytting: for høyere lønninger, kortere arbeidstid og bedre arbeidsforhold. Enkelte mener at fagforeningene skal nøye seg med å ta opp slike saker. »Politikk hører ikke hjemme i fagforeninga« hører en av og til. Men er ikke dette å lure seg sjøl? Staten i samarbeid med storkapitalen fører en politikk som er åpent arbeiderfiendtlig. Er det ikke en viktig oppgave for arbeiderklassens organisasjoner å kjempe mot alle arbeiderfiendtlige tiltak enten de kommer fra staten eller den enkelte kapitalist? Kampen mot momsen er et bra eksempel. Her gikk fagforeningene i spissen for kampen mot dette reaksjonære skattesystemet i 1969 og det samme skjer i dag.

Vi mener at *alle* samfunnsspørsmål angår arbeiderklassen og fagforeningene. Arbeiderklassen må vise i praksis at den er den klassen som mest konsekvent bekjemper all undertrykking. Støtten til andre undertrykte klasser (f.eks. småbøndene og fiskerne) har vært en sjølsagt ting for fagbevegelsen. Men i dag prøver Håkon Lie og hans folk å splitte arbeiderklassen fra sine naturlige forbundsfeller gjennom en storstilt bondehets. Støtten til folkets kamp i andre nasjoner har også blitt motarbeidet fra LO-lederne: Boikott-aksjonene mot skip fra Franco-Spania etter krigen ble forsøkt sabotert av LO-ledelsen.

Diskusjonen om politikk i fagforeningene blusset opp under EEC-kampen. Fra enkelte EEC-tilhengere ble det hevdet at fagforeningene ikke burde vedta uttalelser om EEC. En slik linje ville ha ført til at LO-ledelsen kunne stått fram med sitt syn »på fagbevegelsens vegne«. Nå gikk det ikke slik. Tusenvis av uttalelser fra de fagorganiserte bidro til seieren 25. september.

Fagbevegelsen og sosialismen

I formålsparagrafene til en rekke forbund heter det at fagbevegelsens mål er sosialismen. Pampene i LO-toppen har funnet seg vel til rette under kapitalismen og har fått fjernet sosialismen som målsetting fra LOs formålsparagraf. Vi støtter alle de som kjemper for at LO skal gjeninnføre sosialismen som målsetting. Kampen mot kapitalistenes utbytting i dag er bare et skritt på vegen til et samfunn uten utbytting. En enhetsfront av alle undertrykte klasser er nødvendig for å nå dette målet. En slik enhetsfront er utenkelig uten aktiv innsats fra landets viktigste masseorganisasjon: fagbevegelsen.

Men sosialisme i formålsparagrafen er sjølsagt ikke tilstrekkelig. Det som trengs er aktivt skoleringsarbeid blant de fagorganiserte om sosialismen og om vegen dit. I dag er slikt skoleringsarbeid omtrent bannlyst i fagbevegelsen. Det er på tide at det skjer en forandring.

Fagbevegelsen og partiet

For å knuse kapitalismen og bygge sosialismen i Norge trenger arbeiderklassen i tillegg til de faglige organisasjonene et politisk parti som kan stake ut vegen fram og lede arbeiderklassens og hele folkets kamp på *alle* områder, ikke bare det faglige.

I Norge sprang fagbevegelsen til dels ut fra det som var arbeiderklassens parti, og på grunn av lite skolering i den marxistiske teorien, utviklet det seg en form for »arbeidsdeling» mellom fagbevegelsen og partiet som utviklet opportunistiske begge steder: Partiet skulle ta seg av det parlamentariske arbeidet og fagorganisasjonen kampen på arbeidsplassene. Dette førte til at Arbeiderpartiet etter hvert underordnet massekampen fullstendig i forhold til det å skaffe seg taburetter på Stortinget og i regjeringa. I fagbevegelsen utviklet dette transsynthet og mangel på perspektiv.

Syndikalismen, som Tranmæl representerte i Norge, ville snu opp ned på dette. Fagorganisasjonen skulle være det sentrale i kampen for sosialismen, partiets oppgaver var underordnet. Resultatet ble det samme: Uten en enhetlig politisk ledelse i fagorganisasjonene kunne de ikke mobiliseres enhetlig i kampen for sosialismen.

Det nye kommunistiske partiet i Norge ønsker å unngå disse feilene. Partiets oppgave i fagbevegelsen er konsekvent å kjempe for at den skal få tilbake sin kampkraft, i kampen for dagskravene og for at fagbevegelsen skal bli en del av den revolusjonære enhetsfronten i kampen for sosialismen.

—SEB

Enhet for arbeiderklassens interesser

Fagbevegelsen skal være arbeiderklassens kamporganisasjon, og lokalt er den det stort sett. Men gjennom lønnsoppgjør og EEC-kamp har vi sett at ledelsen i Landsorganisasjonen gang på gang tar stilling mot arbeidernes interesser. Det er nå så tydelig at alle som ønsker kan se det:

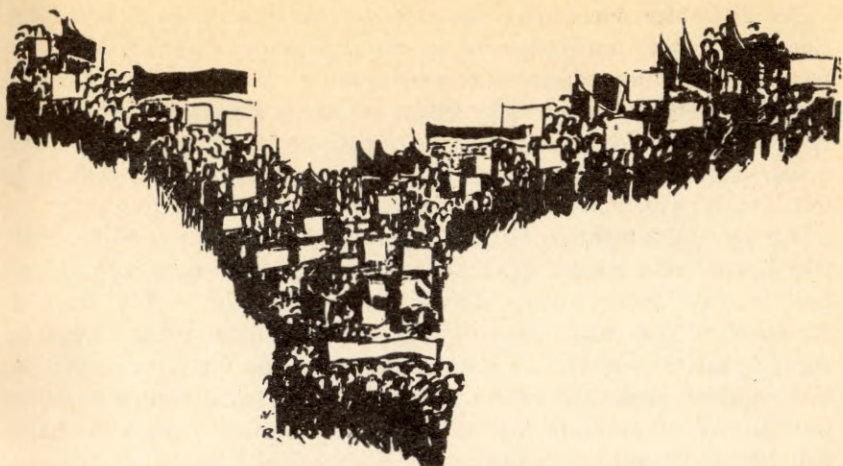
Aspengren med følge er ikke arbeiderklassens representanter. De står for kapitalens interesser. De bekjemper arbeidernes klassekamp, de lever på bankdirektørgasjer, de støtter imperialismen.

Det er klassemotsetninger i LO

Det går med andre ord ei djup kløft mellom dem og Landsorganisasjonens 600 000 medlemmer. Det hadde ikke behov å være slik. Det er ikke fordi de er ledere at Aspengren, Højdahl & Co. er forrædere. De er blitt det, som sine forgjengere i ganske lang tid tilbake, fordi sjølv systemet er slik. Etter at det ble LOs ledende politikk å drive klassesamarbeid og bidra til administreringa av det kapitalistiske samfunnet, så har også alle ledere som skulle utføre denne politikken blitt borgerlige. Med åra er det også utviklet et system med bestikkelser som gir LO-lederne en betydelig andel av den merverdien som arbeiderne skaper. Dermed er de blitt direkte knyttet til kapitalen.

Hvis LOs medlemmer skal kvitte seg med den borgerlige ledelsen er det også nødvendig å renske opp i det systemet og den tenkninga som har skapt Ole O. Lian, Halvard Olsen, Parelius Mentsen og Tor Aspengren. Så lenge dette systemet med sammenfiltrering mellom storfinans og Landsorganisasjonens ledere eksisterer, så lenge LOs viseformann fører an i den arbeiderfiendtlige rasjonaliseringa på Norsk Jernverk, så lenge LOs økonomi drives etter profittinteresser, så lenge vil også enhver som havner i Aspengrens stol komme til å forråde arbeiderklassen. De djupere røttene til det samme ligger i sosialdemokratiet og opportunisten, det vil si den tenkninga som går ut på at man kommer fram til sosialismen gjennom samarbeid med kapitalen, gjennom å forvalte det kapitalistiske samfunnet.

Hvorfor slår vi fast disse tingene som burde være sjølsagt. Jo, fordi det eksisterer en stor progressiv strømning i fagbevegelsen som ønsker å luke ut ugraset i LO. Den største demonstrasjonen i Odda etter krigen hadde denne parolen og rettet seg mot Aspengren. Vi understreker dette fordi vi ønsker at denne bevegelsen ikke bare skal være en bevegelse omkring personer, men en bevegelse for å endre politikken.

Lær av historiske erfaringer

LO-kongressen i 1934 kastet den upopulære LO-formannen Halvard Olsen fordi han hadde gitt seg inn på en rein kapitulasjonslinje overfor kapitalen. Han la grunnen for den slavebindinga av fagbevegelsens kampkraft som skjedde med undertegninga av Hovedavtalen av 1935. Medlemmene ønsket ikke en slik politikk og han fikk reisepass. Men bak kulissene sørget sosialdemokratene likevel for at den nye ledelsen var lojal mot klassesamarbeidspolitikken. Hovedavtalen ble undertegnet og den store sammenmeltinga mellom finanskapitalen og toppen på sosialdemokratiet tok til.

Da Mentsen gikk av som formann i LO sto valget mellom to sosialdemokrater, Højdahl og Aspengren. Aspengren ble da kjørt fram som den »radikale» av de to, jernkansleren som var beinhard i forhandlinger osv. Mange stemte på han fordi de ville ha en forbedring. Men det ble de blå for. Aspengren har ikke bare ført Mentsens politikk videre, han har vært en foregangsmann for EEC, for tidsstudier, for strukturrasjonalisering. Personskiftet betydde ingenting.

Dette er fakta som en bør være klar over når en ønsker å luke ut ugraset i LO.

Motsigelser i »opposisjonen»

De politiske gruppene som har utgjort kjernen i opposisjonen er av en høyst brokete karakter. Det er venstre- og (hva man må kalle) sentrumssosialdemokrater, det er partiløse folk med venstresosialistisk innstilling, det er SF'ere, det er NKP'ere, og det er marxist-leninister. Innafor denne »opposisjonen» finnes det rikelig med bærere av en ideologi som ikke står fjernt fra sosialdemokratiets.

Det ser en blant annet hvis en betrakter det hele fra en historisk synsvinkel. Noen av de mest innflytelsesrike og aktive folkene i «opposisjonen» var i femti- og sekstiåra produktivitetsteoriens apostler i Norge. Det vil si, de gikk inn for et utstrakt samarbeid mellom arbeid og kapital for å høyne og rasjonalisere produksjonen. Deres forklaring gikk ut på at man bare slik kunne utvikle kapitalismen fram mot sosialismen og samtidig trygge levevilkåra til folk. I bunn og grunn er denne linja den samme som den Aspengren følger.

Den var typisk blant de folkene som fulgte Furubotn ut av NKP i 1949, men den var ikke mindre typisk for storparten av NKPs egen faglige kader. Den var typisk for venstresosialdemokratene, naturlig nok, og da SF kom inn på arenaen skapte partiet ingen ny faglig politikk, men prøvde å legge seg fram på innafor rammene av klassesamarbeidet. Noe brudd kom ikke før ml-bevegelsens oppkomst. Alt før ml-bevegelsen sjøl hadde særlig mye faglige støttepunkter sto den fram med ei linje som virkelig var et alternativ. Kamp mot arbeiderfiendtlig rasjonalisering, tidsstudier og oppsigelser var en parole som ble reist i 1968 og som vant gjenklang i uventet store arbeidergrupper. NKP kalte det maskinknusing og LO-ledelsen fordømte det gang på gang. Seinere gikk ml-bevegelsen i spissen for den første moms-streiken i 1969, som fikk oppslutning fra mellom 50 og 100 000 arbeidere. Så kom de såkalte «ville» streikene i 1970/71 – NORGAS, Sauda, Sporveien. Da LO-ledelsen frekt nok nedla forbud mot streik, ble streiker gjennomført likevel. ML-bevegelsen var ryggraden i støttearbeidet, og kommunister sto i spissen for streikekampen. Et politisk vendepunkt var nådd. Sjøl om streikene ikke ruver stort på streikestatistikken, så hadde de en stor politisk betydning ved det at de rettet seg mot klassesamarbeidet og LO-ledelsens reaksjonære politikk. Og de seiret.

Slik kom den nye kommunistiske bevegelsen inn i norsk fagbevegelse som en frisk vind. I dag er det mange som i sin tid bekjempet streikene, som ikke vil gjøre det igjen i en liknende situasjon. Mange har lært. Og de som ikke har lært, har i alle fall innsett hva de ikke bør gjøre.

Av en slik kort oversikt ser vi at det også hersker betydelige motsigelser innafor «opposisjonen». Klassesamarbeidsideologien finnes der også. Derfor er alltid faren til stede for at LO-ledelsen og kapitalen vil finne støttespillere på «opposisjonens» høyreside. Kommunister kan derfor ikke slutte å være årvåkne mot opportunisten, sjøl om de som bærer på den står i skarp motsigelse til LO-ledelsen.

Klassens enhet er et grunnleggende prinsipp

Men når dette er sagt, vil vi understreke at kommunistene alltid må sørge for å kjempe mot opportunisten på en slik måte at det styrker klassens

enhet. Arbeiderklassen sjøl har mange av de opportunistiske synspunktene som er konsentrert i enkelte grupper og partier. Ondet ryddes ut bare gjennom langvarig kamp og skolering gjennom erfaring. I arbeiderklassens rekke må alle progressive strebe etter at kampen mellom ei revolusjonær og ei reformistisk linje blir en kamp som føres ut fra at det dreier seg om motsigelser i folket. Uforsonlig må kampen bare bli mellom den breie massen av de fagorganiserte på den ene sida og kapitalen og LO-ledelsen på den andre.

Hvis det arbeides på denne måten er det håp om å luke ut ugraset på lang sikt.

Hva må gjøres?

EEC-kampen er på ingen måte slutt, og Aspengrens forsikringer om at »medlemskap ikke er aktuelt i vår generasjon» må tas for hva de er verdt, tomme løfter fra en klasseforræder. Derfor må det flertallet av LO-medlemmer som er imot EEC, stå sammen for å trygge seieren i folkeavstemninga.

Forverringa av levevilkåra må møtes med kamp. Nesten alle grupper av fagorganiserte står foran reduksjon av levestandarden. Blir det ikke møtt med kamp, både for høyere lønn og særlig avskaffelse av momsen, så vil forverringa bare fortsette.

Stadige nedleggelser av arbeidsplass etter arbeidsplass slik at kapitalen kan plasseres mer profitabelt, er enda en kampsak. Her må de fagorganiserte finne fram til kampformer som effektivt kan stanse eller hindre slike tiltak.

Internasjonalt må de fagorganiserte følge opp sin solidaritet med det vietnamesiske folket og skjerpe kampen mot imperialismen.

Dette er politiske hovedpunkter. Men det er ikke tilstrekkelig. Som nevnt innledningsvis står fagbevegelsen i dag i en sørgelig stilling ved at et system av privilegier o.l. korrupperer dem som skulle stått i spissen for kampen mot kapitalismen. Den sørgelige situasjonen gjenspeiles ved at fagforeninger og klubber har dårlig aktivitet og lite skolering.

De progressive må gå inn for å skape en *ny stil* i fagbevegelsen. Styrke medlemmenes interesse og aktivitet, rive ned unødige fordeler for tillitsmenn, styrke medlemmenes kontroll og skjerpe kampen mot kapitalen. I dag er det mange steder slik at arbeidernes tillitsmenn sitter i flere fortrolige møter med bedriftens folk enn med sine egne arbeidskamerater. Klubbmøtene sykner hen og samarbeidsutvalg osv. vokser opp. Denne utviklinga må snus.

Ingen ny »fagopposisjon»

Erfaringene fra NKPs revolusjonære fagopposisjon fra 1929 og Fagopposi-

sjonen fra 1969 viser at det ikke er veien å gå. Den første hadde en viss styrke, men ble isolert og knekt. Den andre ble aldri annet enn et navn.

Slike opposisjoner som faktisk er egne organisasjoner utafor fagbevegelsen kan lett framstilles av motstandere som fiendtlige fraksjoner som vil »ødelegge» fagbevegelsens enhet. Sosialdemokratiets ledelse har lang erfaring i å knuse slikt.

Den opposisjon som eksisterer i dag er derfor tjent med å finne en annen form. Den formen må bestå av et aktivt arbeid innafor fagbevegelsens organer i arbeiderklassens tjeneste.

Når foreninger og forbund sjøl tar kampen opp mot Aspengren-politikken er det ikke lenge før det er de falske lederne sjøl som vil bli sett på som en fiendtlig fraksjon.

PS

Styrk fagbevegelsens kampkraft

De lokale fagforeningene er de organisasjonene som mest direkte organiserer klassen. De er derfor av helt avgjørende betydning for å forene klassen til kamp for sine oppgaver. Men fagforeningene har i dag jamt over store problemer. Årene med sosialdemokratisk pampevelde har svekket klubber og foreninger. DNAs massive mur av hindringer for medlemmenes aktivitet har fått mange til å gå trøtt og mene at det ikke nytter å gjøre noe. Sjøl på de mange stedene der klubben/foreninga i all hovedsak har ei sunn linje med en god kampholdning, er dette et problem. Vi skal her peke på ting som vi mener har betydning for løsninga av dette problemet.

Fagforeninga – den organiserte arbeiderklassen

Vårt utgangspunkt er at fagforeninga er den organiserte arbeiderklassen. Det betyr at når vi skal prøve å løse foreningas problemer, så er det *klassens* problemer vi står overfor. I de tilfellene der det fins reaksjonære fagforeningsledere, da er det et problem for klassen at den ikke har sine egne representanter til å lede seg. Hvis en god klubbledelse ikke makter å sikre utvikling av nye folk som kan følge opp ei riktig linje, da er det fordi det mangler en *kaderpolitikk for klassen*, en politikk som stadig kan trekke fram de beste elementene i arbeiderklassen og gjøre dem til dyktige ledere.

Alt for ofte glemmer progressive fagforeningsfolk nettopp noe så grunnleggende som dette. Av og til skyver de gruppeinteresser i forgrunnen framfor klassens interesser, av og til ser de rekrutteringsproblemer som sitt personlige problem. Hvis en handler ut fra slike synsmåter, må det bære galt avsted.

Høyresosialdemokratiet mister grepet lokalt

Høyreledelsen i DNA henter sin politiske styrke fra fagbevegelsen, og foreløpig sitter den trygt i sine store maktposisjoner. Men det har begynt å skje noe viktig lenger nede i fagbevegelsen. Mens høyresosialdemokratene i sin glanstid hadde aktive lag med beinhard partidisiplin på svært mange plasser, er det i dag stort sett slik at deres partiaktivitet har skrumpet inn til noen enkeltpersoner. Det finnes sjølsagt unntak, men EEC-kampen viser at det ikke er mange.

Dette er et viktig trekk ved situasjonen i dag. Den høyreorienterte, antikommunistiske og partisjåvinistiske stilen som før hadde en levende basis,

er i dag bare en skygge av seg sjøl. Dermed er høyreledelsen i DNA langt mindre i stand til å splitte arbeiderklassen lokalt eller å føre den inn på den borgerlige veien.

Nå kan en tolke dette forskjellig alt etter som om en husker på klassens interesser eller ei. Noen kan tenke slik: Nå er det på tide for min egen politiske gruppe å hoppe inn i tomrommet etter DNA. — Dette vil øke den politiske oppsplittinga i fagbevegelsen og gi DNA muligheten til et come-back. En annen måte å tenke på er denne: Nå er det på tide å styrke foreningas kampkraft og å styrke enheten blant alle arbeiderne på klassekampens grunn. — Jeg vil så sterkt jeg kan anbefale den siste måten å tenke på. De mulighetene som høyresosialdemokratiets svakhet byr på må ikke forspilles til ufruktbar parti- eller gruppesjåvinisme. De må utnyttes til å bedre arbeiderklassens stilling i sin egen organisasjon.

Arbeiderklassens kaderproblem

Som enhver annen organisasjon er fagforeninga avhengig av at det utvikles ei ledende gruppe som holdes frisk ved at de som er blitt passive skiftes ut og at det trekkes inn nye folk til å ta over. I mange klubber og foreninger er det i dag slik at det er særlig vanskelig å utvikle nye kampglade folk som kan føre kampen videre.

Dette problemet kan bare løses ved å mobilisere medlemmene. Det er bare ut fra et levende demokratisk liv blant fagforeningas medlemmer at det kan vokse opp et stort antall nye folk til å ta ledelsen på forskjellige plan. Det kan ikke løses ved å lete med lys og lykte etter »kronprinsener». Det er gjerne slik det blir gjort, men det er bare en måte å skyve problemene foran seg på.

Klassen kan bare utvikle nye ledere dersom den sjøl er aktiv. I kamp med kapitalen og staten, i diskusjoner om hvilken linje som skal føres og i felles studier av samfunnsspørsmål vil det vise seg nye talenter som ingen hadde drømt om, samtidig som noen av dem som så lovende ut vil komme til kort.

Det er innlysende at en slik kaderpolitikk ikke kan føres etter snevre gruppeinteresser. Her må alle som virkelig ønsker å gjøre en jobb for arbeiderklassens interesser, trekkes med.

Hvordan få bukt med passiviteten?

Det finnes vel knapt den fagforeningsleder som ikke kjenner til passivitetsproblem – dårlig oppmøte på klubb- og foreningsmøter, liten interesse for faglige oppgaver. Høyresosialdemokratene ønsker det sånn, fordi det gjør det lettere for dem å bevare kontrollen. Men de aller fleste er bekymret over situasjonen. Mange klandrer medlemmene: De er late, de gidder ikke, private interesser teller mer for dem osv.

Men er det nå så merkelig at folk ikke deltar i det faglige arbeidet når de i så mange år faktisk er blitt holdt nede? Det nytter ikke å klandre medlemmene for en svak deltakelse, aktiviteten vil øke når de ser at det er noen vits i at de deltar.

Fagforeningsarbeidet må bygge på *tillit* til medlemmene. Ingen må innbille seg at det bare er en liten klikk som kan løse problemene. Dersom medlemmene får rimelige forutsetninger er det mange problemer de kan løse som ingen liten klikk kan.

Jeg skal nå legge fram noen få forslag til hvordan en kan gå i gang med å styrke aktiviteten i fagforeningene:

– **Skolering.** LO har en rekke tilbud om skolering. Sjøl om det er mye feilaktig politikk som blir kjørt ut gjennom disse kursene er det riktig å benytte seg av dem. Men de løser på ingen måte ei fagforenings problemer med aktiviteten. Bare lokalt skoleringsarbeid, der et stort antall av medlemmene kan delta, kan gjøre noe med dette.

Hva bør skoleringa gå ut på? I tråd med det vi har vært inne på: Hvorfor ikke spørre medlemmene til råds? Noen emner kan jeg likevel nevne: Av faglig skolering har det særlig betydning at folk lærer historien om klassekampen på sin egen arbeidsplass å kjenne. De unge arbeiderne kjenner ikke til det som har hendt tidligere, og de eldre arbeiderne har i liten grad sammenfattet det til virkelige lærdommer. Litt undersøkelser og mye diskusjon kan sikkert lære alle mer om hvilke feil en absolutt bør holde seg unna, hvilke tricks bedriften nytter og hvilke gode erfaringer en kan bygge på. Ellers må en lære sine rettigheter å kjenne slik at en kan utnytte dem maksimalt. En bør også sette seg inn i de erfaringene arbeidere på andre arbeidsplasser har gjort, f.eks. i en

streikesituasjon som den i Sauda i 1970.

Fagbevegelsen hadde opprinnelig sosialismen på sitt program. Ettersom DNA/LO-ledelsen har fått herje har det blitt trengt i bakgrunnen. Men mange foreninger og forbund har ennå sosialismen som sitt mål. Hvorfor ikke studere litt sosialistisk teori, slik som Marx' lære om utbyttinga og sette seg inn i hva som skiller sosialistisk økonomi fra kapitalistisk økonomi. Med slik skolerung vil mange bedre skjønne sin plass i kampen mot kapitalen og lettere kunne avsløre knep fra statens side.

Til slutt kan det være nyttig å studere aktuelle samfunnspolitiske spørsmål, som f.eks. skattepolitikken eller internasjonal politikk.

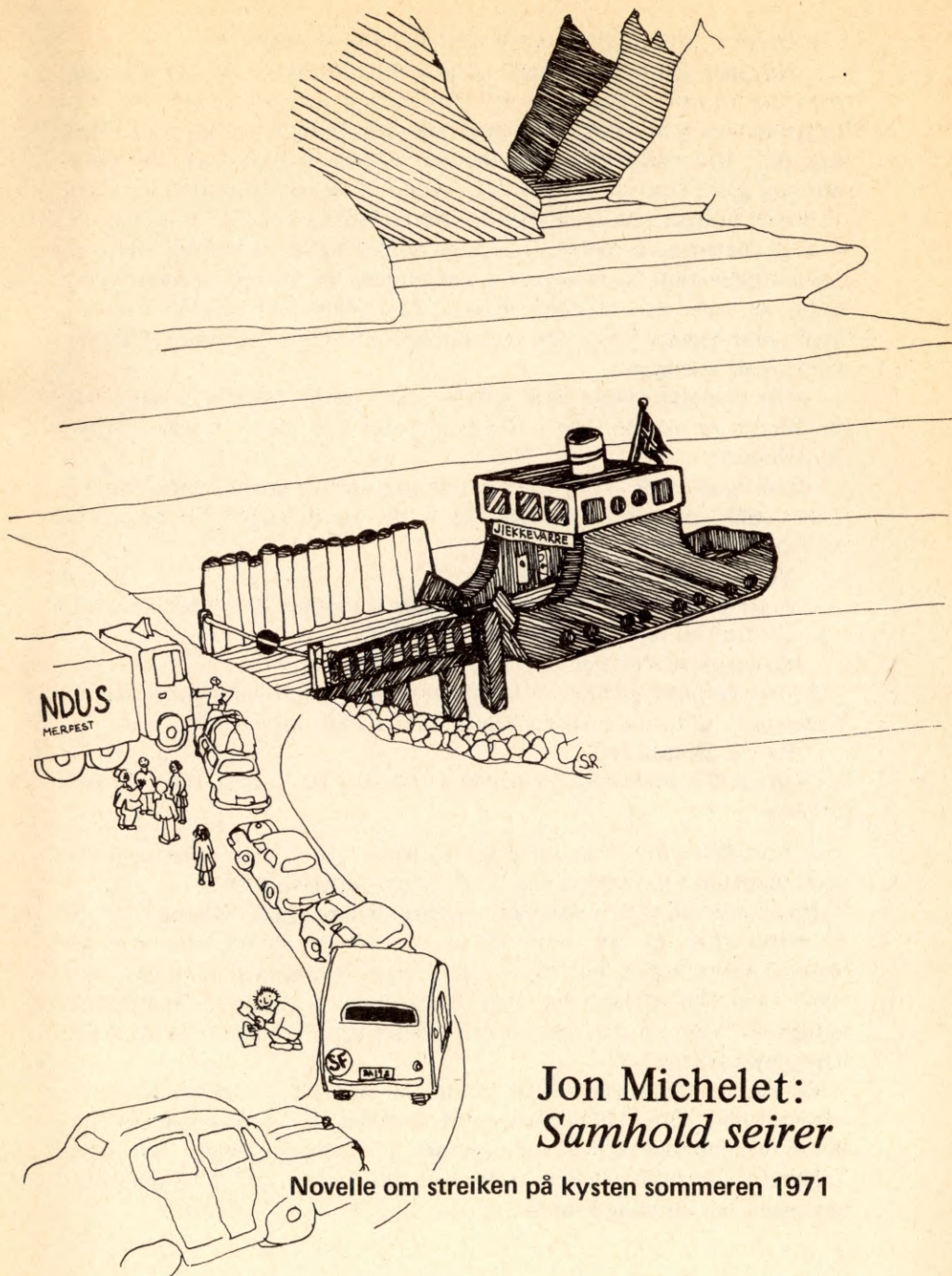
– **Informasjon.** En del klubber har klubbavis. Jeg mener det er en god ide til etterfølgelse. Det behøver ikke å by på tekniske eller økonomiske problemer, og heller ikke på særlig arbeidsmessige problemer om avisa legges opp litt friskt og aktuelt slik at folk får lyst på å skrive et lite innlegg sjøl.

– **Kameratslig samvær.** Hvis medlemmene ikke har noe fellesskap ut over jobben, kan det være vanskelig å bli aktive i en klubbssammenheng. Uten at fagforeninga blir en koseklubb må det kunne gå an å lage uformelle sammenkomster etter arbeidstid hvor en kan treffe folk fra arbeidsplassen utenom de trøtte omgivelsene en vanligvis omgir seg med. Da kan en diskutere spørsmål som en er særlig opptatt av, kanskje utvikle litt »kulturelt» miljø i form av viser o.l. Jeg er overbevist om at det eksisterer et slikt behov blant medlemmene i de aller fleste fagforeninger. Hvis det blir dekket på en skikkelig måte kan en kanskje komme vekk fra at mange oppfatter klubben som trøtte møter med protokoll og dirigent. Slikt uformelt samvær kan ikke unngå å få en positiv virkning for samholdet og kameratskapet på en arbeidsplass.

Avslutning

De tankene jeg legger fram i denne artikkelen bygger på begrensede erfaringer. De må derfor være ufullstendige. Men jeg tror at hvis flere av oss prøver å tenke i samme baner, nemlig med hensyn på hele klassens interesser, så vil fagforeningsarbeidet snart bli mer allsidig og bedre. Kom igjen, folk hungrer etter gode ideer og forslag.

– *jernarbeider*

Jon Michelet:
Samhold seirer

Novelle om streiken på kysten sommeren 1971

– Hvorfor i helsike *går* den fordømte ferja? utbrøt Jansen.

– Nei, spør ikke meg. Men jeg liker ikke dette her, svarte Kåre. Han svingte bilen inn på parkeringsplassen ved ferjeleiet på Lyngseidet. De gikk ut. Lyngenfjorden lå blank og solglitrende foran dem – en fin julidag var det. Men ferja gikk. M/F »Jiekkevarre« kom inn mot ferjeleiet for full steam. Det skulle den ikke gjort, ikke denne dagen. For styrmenn og maskinister hadde varslet 12 timers proteststreik fra klokka 12. Nå var klokka nærmere to. Det skulle vært kilometerlang kø ved ferjeleiet, men trafikken gikk som normalt. Kåre og Jansen hadde kjørt fra Tromsø for å se hvordan det gikk på Lyngseidet. De hadde vært med på å planlegge streiken, Kåre i Maskinistforbundet, Jansen i Styrmandsforeninga. Undervegs fra byen hadde de hørt i bilradioen at det var full stans på hele kysten.

– Har Bjørklids Ferjerederi virkelig vært frekke nok til å sette inn streikebrytere? mumlet Kåre. – Og hvor er våre folk, prøver de ikke å stoppe dævelskapen?

»Jiekkevarre« la til kai og biler og folk begynte å strømme i land. Kåre og Jansen gikk om bord. En eldre kar i blå overall dirigerte utkjøringa på bildekket.

– Veit du ikke at det er streik, mann?

– Jo, men det er styrmenn og maskinister det gjelder. Det raker ikke meg.

– Hvem er det som fører ferja? spurte Jansen.

– Gå opp og se etter sjøl.

De fant to mann på brua. – Jeg kommer fra Norsk Styrmandsforening, sa Jansen og holdt fram den blå medlemsboka. – Er dere organisert?

– Hva har du med det?

– Det er full streik på kysten. Men dere holder ferja i gang. Hva faen skal det bety?

– Vi er ikke med i noen forening. Det hjelper ikke å komme her og bruke kjeft. Bjørklid sa han trengte folk. Vi gir blanke i streiken deres.

Jansen rullet en røyk. – Dere veit at denne streiken gjelder nettopp retten til å streike. Hør nå her: Den retten har ikke vi sjøfolk sett mye til. Styrmandsforeninga er blitt møtt med tvungen lønnsnemnd 13 ganger siden 1952. Sånt kan vi ikke finne oss i. Denne kampen gjelder alle sjøfolk sine rettigheter. Skjønner dere ikke at det er pokker så lite solidarisk å holde denne ferja gående akkurat nå?

Etter en stund fikk han overtalt dem til å bli med ned i messa for å diskutere saka ordentlig. Kåre fikk opp karene fra maskinen. Dekksfolka kom også inn. En av dem fortalte at han var organisert i Sjømannsforbundet. Men siden forbundet ikke støttet streiken hadde han ikke visst hva han skulle gjøre. Men han mente det var riktig å streike.

— Jeg vil kalle det streikebryteri det dere driver med nå. Er noen lusne hundrelapper fra Bjørklid virkelig nok til å begå forræderi? sa Jansen og snakket seg varm etter hvert. Kåre fulgte opp.

Bilene på kaia begynte å tute og herje. Det var over avgangstid. Diskusjonen i messa fortsatte.

— Myndighetene tvinger oss og knebler oss. Hva er det igjen av den frie forhandlingretten når tvungen lønnsnemnd blir brukt stadig vekk? I Styrmandsforeninga har vi et slagord — Samhold seirer. Og nå står sjøfolk på kysten sammen som en mann. Dere kan ikke sabotere dette samholdet! Jansen følte seg som en ordentlig agitator. Kåre blunket til ham. De andre var tydeligvis på defensiven.

--- --- ---

En times tid seinere kjørte de fra Lyngseidet, forbi en bilkø som bare vokste og vokste. Jansen plystret fornøyd.

— Men tror du den hjelper denne streiken? Tror du vi får disse storbiksene der inne i Oslo til å skjønne at vi *forlanger* streikerett? spurte Kåre.

— Hvem veit. De prøver seg nok igjen. Vi får se ved neste korsvei, svarte Jansen.

--- --- ---

Motortankeren »Tigris» brøyter seg nordover forbi Kapp Verde. Det blåser en frisk nordlig kuling. Sjøføyka står over bakken, men det skal mer enn kuling til for å lee på tohundetusentonneren. Annenstyrmann Myklevoll er på vakt, men Jansen er også på brua. Radioen i styrhuset står på for fullt. Kortbølgen kommer snart med nyheter.

— Jeg skal banne på at det blir tvungen lønnsnemnd igjen. Bare spillfekteri med hele plassoppsigelsen, sier Myklevoll.

— Hysj, nå kommer det.

»Her er nyhetene. Styrmennenes arbeid er så betydningsfullt at de store tap en arbeidsstans fra styrmennenes side vil volde, må antas å få betydelige skadevirkninger for hele landets økonomi, gis det uttrykk for i regjeringens proposisjon til loven som i dag ble vedtatt om å bruke tvungen lønnsnemnd i tariffoppgjøret for styrmenn i utenriksfart . . .»

— Ja, der gikk den streiken nedom. Jansen kan ikke la være å le. — Det er for jævlig. Bare fordi vi seiler denne gjeve flåten skal vi ikke ha streikerett en gang. Og streiken på kysten sommeren enogsytti har de visst ikke lært det dugg av.

— Kan det nytte å mase med streik og sånt, da? spør Myklevoll.

— Nytte? Klart det nytter! Jansen planter neven i kartbordet. — Klart det nytter å kjempe! Under kyststreiken lå hele Norskekysten dau i tolv timer. Ikke en eneste organisert styrmann eller maskinist svikta. Det er *enhet* det! Og jaggu fikk vi satt en stopper for tilløp til streikebryteri også. Nei, samhold seirer, ser du. En vakker dag skal vi slåss igjennom en streik i utenriksfarta også. Da kan de sitte der redere og statsråder og hele sulamitten!

»Tigris» seiler inn i natta på Afrikakysten. Jansen går på vakt ved midnatt. Han har plenty å tenke på. Skipet går videre, som det så vakkert heter. Men en dag. . .

Partiskiller må ikke hindre enheten!

Marxist-leninistene ønsker enhet blant alle dem som vil forandre politikken i fagbevegelsen. Uten en slik enhet vil LO-ledelsens politikk ikke kunne trues.

Situasjonen er gunstig for å oppnå brei enhet på en rekke viktige saker. EEC-kampen har vist folk med de forskjelligste politiske oppfatninger at det går an å stå sammen – og at det kan gi resultater. Den gjorde også at flere så at LO-ledelsen ikke står på samme side som medlemmene, at de fører monopolkapitalens politikk.

Mange av de mest aktive forkjemperne for en ny politikk i fagbevegelsen hører til andre partier på venstresida – SF, NKP, venstrefraksjonen i DNA.

Det er dyptgående ideologiske og politiske motsetninger mellom disse partiene og det nye kommunistiske partiet – og mellom partigruppene innbyrdes. Det er lite å vinne på å dekke over disse motsigelsene. Det er heller ikke noe å vinne på å kreve at partiene skal slutte å hejde sine politiske synsmåter eller slutte å kritisere hverandre.

Men det er svært mye å tape dersom de aktive i fagforeningene blir splittet opp etter partilinjer. Skal en oppnå enhet i arbeidet for å styrke fagbevegelsens kampkraft, er det av avgjørende betydning at denne enheten også omfatter partiene og partienes medlemmer i den enkelte klubb og forening.

Er det mulig å oppnå en slik enhet? Er det politisk grunnlag for samlet opptreden fra marxist-leninister, SF'ere, NKP'ere, venstresosialdemokrater? Vi tror grunnlaget er større nå enn bare for få år siden.

RØDE FANE har intervjuet Odd Nordheim og Kolbjørn Harbu, ledende faglige partitillitsmenn i SF og NKP. Vi har stilt dem om lag de samme spørsmålene – om stillingen i fagforeningene etter EEC-oppgjøret, om det er mulig å forandre politikken i fagbevegelsen, om hva de ser som de viktigste oppgavene i fagbevegelsen akkurat nå.

Leserne vil se at de to legger fram oppfatninger som i all hovedsak samsvarer med det ml'erne som har skrevet artiklene i dette nummeret av Røde Fane har kommet fram til. Det er motstridende oppfatninger på enkelte punkter, men viktigere enn det er det at kameratene fra SF og NKP legger stor vekt på betydninga av å stå samlet.

Det er mange spørsmål vi ikke fikk tatt opp i intervjuene. Det kan være at motsigelsene er større på enkelte av dem enn på dem vi tok opp. Nordheim og Harbu uttaler seg heller ikke på vegne av partiene. Det de sier, står for deres egen regning.

Vi mener likevel ikke noe av dette kan rokke ved hovedinntrykket: marxist-leninister, SF'ere og NKP'ere kan jobbe sammen i fagforeningene

*etter den politiske linja som rommes i parolene: Styrk fagbevegelsens
kampkraft – Enhet for arbeiderklassens interesser.*

Odd Nordheim, SF: **»Enhet må skapes på saksorientert samarbeid«**

– Hvilke endringer har EF-kampen ført med seg i fagbevegelsen? Hva syns du den har vist om motsetningene i fagbevegelsen?

– For det første: Det har ikke skjedd noen endringer med toppen i LO. Akkurat nå er de blitt tvunget til å legge litt om, f.eks. si som Aspengren at »EF-medlemskap er ikke aktuelt i min tid«, osv. Men de ønsker fortsatt EF-medlemskap og de vil sette alt inn på å få til en utvikling i Norge som tvinger fram medlemskap.

For det andre: Det viktigste resultatet av EF-oppgjøret i fagforeningene er etter min mening bevisstgjøringen av folkene på arbeidsplassene. De har fått bevis for at det nytter å sette seg opp mot politikken til toppledelsen i LO og DNA.

I det hele tatt mener jeg det var det som ble gjort i de enkelte klubbene, foreningene og i de gruppene som ble organisert, som utløste resultatet. Dette betydde mer enn det som skjedde på forbundsplan osv. Presset fra medlemmene fikk noen forbund til å slutte seg til motstanderne. Vi skal merke oss at dette bare skjedde i de forbundene som ligger »lengst fra toppen«.

– Hvordan mener du fagbevegelsen slik den er i dag er i stand til å ta vare på medlemmenes interesser?

– Det kan den blare bli i stand til om vi får en tilbakeføring av makt til medlemmene. Hvis vi ikke får det, vil fagbevegelsen fortsette å bli styrt fra toppen og bli brukt for den politikken toppen står for, slik vi så det ble forsøkt hele tida under EF-oppgjøret.

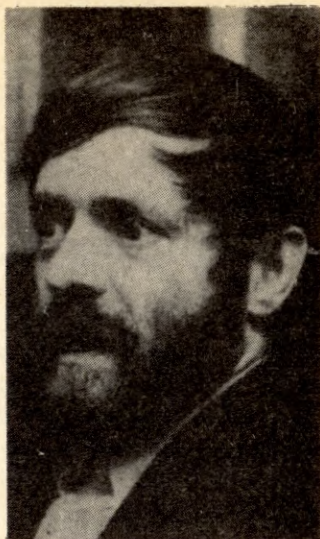
Kort sagt vil jeg si at toppen i fagbevegelsen ikke på noen måte er i stand til å ta vare på medlemmenes interesser. Det viser alt de gjør, og ikke minst alt de ikke gjør.

– Hva mener du om muligheten til å samle den motstanden som fins blant medlemmene og oppnå forandring i fagbevegelsen?

– Jeg tror vi kan bygge på fellesskapet fra EF-kampen.

Jeg tror også at motstanden først og fremst må bygges på klubb- og

*Odd Nordheim,
39 år, faglig leder i SF:
»Arbeidet for å få forandring må skje i fag-
bevegelsen, ikke på siden av den.»*

foreningsplanet. Det er ikke viktig å jobbe for å skifte ut toppen nå. Grunnlaget for forandring må være skapt på grunnplanet først om skifte høyere opp skal bety noe.

Enheten må skapes på saksorientert samarbeid. Det er den eneste veien å gå for å komme unna prestisjehensyn og hindre at det skapes skillelinjer etter hvor de enkelte står politisk.

— Marxist-leninistene mener det er viktig å komme fram til et felles grunnlag for enhet blant alle som vil forandring i fagbevegelsen. Mener du at parolene «Styrk fagbevegelsens kampkraft» og «Enhet for arbeiderklassens interesser» kan dekke et slikt felles grunnlag?

— Jeg vil ikke legge for stor vekt på slike sentrale paroler. Det kan minne for mye om sentraldirigering om en bruker dem for flittig.

Jeg tror enheten og det felles grunnlaget må bygges ut fra situasjonen lokalt. Aksjoner på hvert enkelt sted vil komme til å rette seg mot det samme. Dermed vil det også etter hvert komme til å utvikle seg en enhetlig linje.

— Men mener du ikke likevel at det er behov for et felles grunnlag for å få til en samlet opptreden i de fleste saker og i de viktigste spørsmål? Syns du parolene jeg nevnte kan dekke et slikt behov?

— Jo, vi bør strebe mot en enhetlig politikk, om den ikke akkurat behøver uttrykkes i paroler som brukes overalt. Og jeg er enig i den politikken som kommer fram i parolene. Syns også de er gode som paroler f.eks. til et 1. mai-tog. Der vil de kunne dekke det svært mange står for.

- **Syns du progressive stort sett evner å stå sammen i fagforeningene?**
- Ja, det syns jeg. Jeg syns ikke stridigheten mellom progressive skaper noen store problemer. Problemet i fagforeningene, det skaper de som representerer høyresosialdemokratiet, som ennå er toneangivende fra toppen og ofte helt ned.
- **Hva sier dine erfaringer om muligheten til å stå sammen med marxist-leninistene?**
- Dersom de står for en politikk som kan få flertallet i en klubb eller forening med seg, da ser jeg ingen grunn til at vi ikke skal kunne stå sammen med dem. Jeg har nok hørt om et par tilfeller der jeg mener ml'erne har gjort feil her.
- **Ideen om en organisert »fagopposisjon» dukker stadig opp blant dem som vil forandring i fagbevegelsen. Hva syns du om en slik ide?**
- Fagopposisjonen i 1911 og 1918 hadde som mål å skaffe makt for nye grupper både i fagbevegelse og i parti. Som jeg har sagt før, tror jeg ikke på å arbeide for et skifte i toppen nå.
- Jeg tror heller ikke så mye på en fagopposisjon slik den ble foreslått av enkelte i slutten av 60-årene – en organisert medlemsopposisjon. En slik organisert opposisjon skaper alt for skarpe frontlinjer i fagforeningene. Vi får bare reaksjoner av typen »Å, er det du fra fagopposisjonen. Da er jeg imot.» Den samordningen som trengs bør skje på konkret aksjonsfellesskap. Arbeidet for å få forandring må skje i fagbevegelsen, ikke på sida av den.
- **Vi vil også gjerne høre hva du mener er de viktigste oppgavene i fagbevegelsen akkurat nå.**
- Vietnam er viktig nå, sjøl om det i en forstand ikke angår vår situasjon. Det er av stor betydning å styrke arbeidsfolks solidaritet utover landegrensene.
- Ellers mener jeg EF-saken fortsatt er viktigst. Særlig er det viktig å få opp kampen mot EF-utvikling i Norge. Vi stemte *nei* til en slik utvikling i Norge. Likevel kommer ja-folkene til å jobbe for å gjøre Norge modent for EF, slik at det til slutt bare er medlemskapet som mangler for at vi skal være et EF-land.
- Særlig tror jeg det er viktig for fagbevegelsen at vi kjemper for makt over arbeidsmarkedspolitikken. Fagbevegelsen må få makt over hvor arbeidsplassene skapes.
- **Tror du ikke fortsatt det er den politiske sjølråderetten som også nå må stå i brennpunktet for motstanderne, at det er den vi må samle oss om å forsvare?**
- Det er klart det er en viktig side ved EF-saken. Men jeg tror tilhengerne kommer til å legge mer og mer vekt på å tilpasse Norge til EF i stedet for å ta åpent opp spørsmålet om medlemskap. Det er bare å kaste et blikk på kartet

som viste avstemningsresultatet for å se hvor farlig det er. De svarte ja-flekkene på kartet, de lå der hvor folk er gjort maktesløse i store konsentrasjoner. Der stemte folk med apparatet.

– **Men du sier at arbeidet i fagbevegelsen må konsentreres på klubbplanet. Vil det ikke da bli en svært langsiktig oppgave å få mobilisert fagbevegelsen så sterkt på dette at det kan bli tale om f.eks. å få makt over arbeidsmarkeds-politikken?**

– Det kan en nok si. Men ikke i mange lokalsamfunn, som ser disse problemene helt innpå seg. Der tror jeg nok det er mulig å oppnå resultater med dette. Ellers er det også viktig at motstandsorganisasjonene fortsetter å utarbeide informasjon om EF og EF-utviklinga i samfunnet og får den spredd i klubber og foreninger.

– **Hvilken vekt legger du på arbeidet for å få bort momsen på matvarene?**

– Det er ikke noen løsning i seg sjøl. Det arbeidsfolk vinner på dette, kan snart bli overført til staten igjen på andre måter. Men det er ikke desto mindre en viktig sak. Moms-systemet er et forferdelig usosialt system, som særlig rammer dem som bruker mest på matvarer. Det er et svært nært krav som kan samle store befolkningsgrupper, også utenom de fagorganiserte, særlig husmødrene. LO har alt måttet kreve utredning om reduksjon av matmomsen. Det tyder på at presset er stort, at det går an å vinne resultater.

– **Justeringsforhandlingene til våren?**

– De er låst fast i allerede eksisterende avtaler. Dessuten – sjøl om det skal forhandles om det, er det ikke nødvendig å sende det ut til avstemning. Jeg tror kort og godt ikke det blir så mye å oppnå.

– **En annen sak: Det er framme en del planer nå for omlegging av strukturen i LO.**

– LO-sekretariatets forslag om å fjerne forbundene og inndele LO i sektorer ble grundig avvist i de diskusjonsgruppene som har arbeidet med forslaget. Et annet forslag er å innføre industriforbundsformen – alle arbeidere på en arbeidsplass i samme forbund. Det er også framme et mer moderat forslag som bare innebærer sammenslåing av visse forbund.

I prinsippet kan en kanskje tenke seg at enkelte små forbund ville vinne på å bli slått sammen med større. Men i praksis vil det som oftest alltid bety at de små taper på det. Jeg tror det vil bli motstand mot slike sammenslåinger. De små forbundene vil stemme mot. De progressive i fagbevegelsen bør ta samme standpunkt.

– **Bedrifts»demokratiet» med bedriftsforsamlinger er innført fra 1. januar.**

– Bedriftsforsamlingene kan aldri endre maktstrukturen i bedriftene. Men når systemet først er innført, har vi lite å vinne på å sette i gang og motarbeide det. Det viktigste er at vi ikke går med på vedtak som går utover

våre kamerater. Vi må hindre at det nye systemet skal rokke ved de rettighetene og mulighetene klubbene og foreningene tross alt har oppnådd når det gjelder forhandlinger overfor bedriftene.

– **Hvordan mener du vi best skal styrke demokratiet og øke slagkraften i de lokale klubbene og foreningene?**

– På de bedriftene jeg har mest erfaring fra – med under 50 ansatte – har tillitsmennene nesten alltid for dårlige vilkår å jobbe under. De har få muligheter til å jobbe med foreningssaker i arbeidstida. De har liten anledning til å få tatt opp problemer med arbeidskameratene. Der jeg var tillitsmann fikk jeg ikke en gang anledning til å ta en telefon i arbeidstida. Men det fikk vi slutt på. Jeg tror det er av stor betydning at klubbene krever at tillitsmannen får skikkelige muligheter til å gjøre jobben sin for medlemmene.

Ellers er det ofte et problem at medlemmene ofte er passivisert. Det må de som har vært toneangivende i foreningene til nå ta ansvaret for. Jeg har erfaring for at det går an å vinne over dette. Der jeg var, fikk vi en 80–90 øre gjennom de sentrale forhandlingene. Under de lokale forhandlingene holdt vi informasjonsmøter i hver eneste middagspause så lenge det sto på. Vi – og bedriftsledelsen, visste at det var medlemmenes krav vi forhandlet om. Vi fikk 1,50 i lokalt lønnstillegg.

Hadde vi først lagt resultatet fram for medlemmene når det var ferdig, ville det sikkert blitt dårligere. Og medlemmene ville antagelig også godtatt det, fordi de ikke var mobilisert. Linja med hemmelighetskremmeri må vekk. Klubbstyrene er bare noe verdt når de har medlemmene i ryggen.

– **Til slutt: Hva venter du deg av LO-kongressen?**

– Jeg tror ikke opposisjonen blir mer slagkraftig enn på den ekstraordinære kongressen. Likevel setter jeg et håp til at opposisjonen greier å samordne seg. Særlig viktig er det å stå enhetlig for å forsvare den strukturen LO har i dag mot endringer som bare kan styrke toppen.

Det er også viktig at det blir stilt krav fra det lokale plan til delegatene om å ta riktige standpunkter til de viktigste sakene.

Kolbjørn Harbu, NKP:

»Vi må bygge på fagbevegelsen slik den er i dag«

– Hva mener du er de viktigste resultatene av EEC-kampen i fagbevegelsen? Hva har den vist om motsetningene i LO?

*Kolbjørn Harbu,
60 år, faglig sekretær i NKP:
»En forbrytelse om vi ikke greier å forene
de progressive i fagforeningene.»*

— Jeg har alltid vært klar over at det fantes en bred opposisjon mot sosialdemokratiets økonomiske politikk i fagbevegelsen. I lang tid har den bare gitt seg utslag i passivitet. De aktive anså det som nyttesløst å gjøre noe så lenge klasselover ble satt inn mot ethvert forsøk på å få bedre vilkår f.eks. i tariffoppgjør.

Det har vært en veldig utvikling på dette området la oss si de siste ti åra. Det er denne utviklinga som er blitt påskyndet av EF-kampen. Respekten for toppene og for klasselovene er blitt mindre.

EF-kampen utløste den misnøyen som allerede fantes. Folk så at medlemskap ville bety en forverring i samme retning som de hadde merket den siste tida.

Spørsmålet om medlemskap alene kunne ikke ha skapt en slik bevegelse. Bondene reagerte ut fra sine nære livsinteresser. Det er feilaktig å tro — eller kreve — at arbeiderklassen skal være mere idealistisk enn dem.

— **Tror du ikke at spørsmålet om den nasjonale sjølråderetten; om uavhengighet av stormaktene også hadde betydning for arbeidsfolk?**

— Vi skal ikke undervurdere den sida. Norge har en forholdsvis kort historie som uavhengig stat. Ønsket om å bevare denne uavhengigheten er meget sterkt i det arbeidende folket.

— **Vi så også at motstanderne fikk støtte av ledelsen i enkelte forbund.**

— Vi skal huske på at dette er noe vi ikke har opplevd etter krigen. Jeg mener det viser at det har vært opposisjon mot LO-toppens linje også blant forbundstillitsmenn. Nå så de at en rekke ansvarlige politikere i partiet vågde

å stå fram som motstandere. Det gjorde det mindre risikabelt for slike forbundsfolk å stå fram mot LO-toppen. Det betydde ikke lenger fare for deres stilling.

— **Sjøl om motivene hos slike folk kan være blandet, skal vi vel ikke se bort fra at de også er drevet av ærlig vilje til å støtte folkets og arbeiderklassens interesser?**

— Det er sant. Vi har lett for å glemme at tillitsmenn som er kommet oppover, sjøl kommer fra arbeidsfolks rekker, og at de står i en utsatt jobb. Vi skal ikke glemme at de kan gjennomgå en politisk utvikling, se ting klarere. Deres stilling i EF-kampen kan komme til å bety at de inntar et riktigere standpunkt til saker i framtida.

Sosialdemokratiets resultater i kommende valg vil få mye å si for dette. Framgang for dem i valget, — det vil bety at slike folk enten ikke vil greie å holde fast på sine standpunkter eller også at de blir skjøvet ut. Tilbakegang for DNA, — det vil bety støtte fra arbeidsplassene og større muligheter for at slike folk blir stående på sine standpunkter.

— **Hvordan mener du fagbevegelsen i dag er i stand til å ta vare på medlemmenes interesser?**

— Vedtektene i LO gjør det nesten umulig for medlemmene å få innflytelse over apparatet. Ledelsen er tvers igjennom borgerlig i ideologien, den vil aldri skifte linje og gå over på arbeidsfolks side. Så lenge vi ikke kan rokke ved det, er fagbevegelsen lammet.

Nå betyr ikke det at en skal spre tanken om at det er nyttesløst. Ser vi fagbevegelsen fra grunnplanet, da ser vi også mulighetene til å ta vare på medlemmenes interesser. Men ikke som samlet organisasjon, ikke som samlinga av arbeidere over hele landet. Vi må basere oss på nye kampformer, — arbeidsplass for arbeidsplass!

— **Hva mener du om mulighetene for å forene alle som vil forandring i fagbevegelsen?**

— Det er ikke lett å få til enhet blant progressive arbeidere. Passiviteten er ennå stor. De første etterkrigsåra var deltakelsen ganske bra. De politiske motsetningene, krangelen på grunnplanet, skremte arbeiderne bort. Det er likevel lettere nå. Den politiske bevisstheten er voksende. Det er lettere enn før å engasjere folk i politisk kamp — for den økonomiske kampen i fagforeningene er politisk kamp. Men vilkåret er at de som er aktive greier å unngå stridigheter seg imellom.

— **Marxist-leninistene har prøvd å formulere et felles grunnlag for arbeidet i fagforeningene i dag i to paroler: »Styrk fagbevegelsens kampkraft» — »Enhhet for arbeiderklassens interesser».**

— Parolene er helt riktige! Vi må bygge på dagens situasjon, ikke stille for

store krav til dem vi vil ha med, ikke stille opp for store mål i øyeblikket.

— **Den såkalte Baude-gruppa i Sverige hevder at hele fagbevegelsen, fra topp til bunn, er en del av det borgerlige statsapparatet. Derfor skal det være umulig å utrette noe i fagforeningene.**

— En del av statsapparatet, — nei, de er fortsatt organer for arbeiderklassen. Når f.eks. lokale tillitsmenn godtar elendige tariffavtaler, motarbeider streik osv., er det som oftest ut fra lojalitet til sin egen ledelse. De tenker ikke sjøl etter hva som er rett og galt, og tror de står for ei riktig linje. Konsekvensen av politikken deres er nok støtte for borgerskapet, men derfor er ikke fagbevegelsen en del av statsapparatet. Skal vi komme noen vei, må vi bygge på fagbevegelsen slik den er i dag.

— **Hva mener du om ideen med organisert fagopposisjon?**

— En slik opposisjon kan i enkelte tilfeller føre fram til en kortvarig seier. Men det er ikke nok. Hvis en ikke greier å skolere medlemmene i fagforeningene politisk, er en snart tilbake i det gamle. Så lenge fagbevegelsen driver samarbeid med arbeidsgiverne og myndighetene, vil hele systemet og stilen i fagbevegelsen være slik at den korrupperer dem som kommer med i apparatet. Vi må fram til et system der medlemmene kan føre kontroll med lederne.

Jeg tror kort og godt ikke på en fagopposisjon som sikter på å rydde vekk den gamle ledelsen. Det er jobbinga i fagforeningene som må bli det viktigste. Greier vi å styrke fagforeningenes kampkraft, kan det vokse fram et så stort press fra medlemmene at ledelsen må bøye seg i viktige saker, samme hva slags folk som sitter der.

Samtidig trenger det som er av misnøye i foreningene ledelse og samordning. Det fins dyktige og bevisste fagforeningsfolk over hele landet. De er ofte isolert, de trenger hjelp og støtte. Den bevegelsen som fins, må påskyndes. Noen må skaffe hjelpemidlene.

Det viktigste tror jeg er å få i gang politisk skoleringsvirksomhet. Det er ikke nok bare med godt skolerte kadre. Først når mange folk lærer om det som er galt, vil de kjempe. Det er blitt lagt for lite vekt på å binde analysen av det kapitalistiske systemet sammen med dagens situasjon. Vi har et stort ansvar for å avsløre det kapitalistiske samfunnet for folk på en konkret måte og dermed gi kampen perspektiver.

— **De viktigste sakene å jobbe med i fagbevegelsen akkurat nå?**

— Myndighetene blir nødt til å ta aksjonene mot moms på matvarer alvorlig, dersom vi greier å øke aktiviteten. Henvendelser og resolusjoner går rett i papirkorga. Det eneste de vil forstå er streiker og aksjoner. Det blir en stor oppgave å støtte og utvikle de streikene som er under planlegging.

Jeg tror det er mulig å oppnå noe. LO-ledelsen kan ikke gå imot kravet.

Situasjonen med valget til høsten og kongressen til våren gjør det umulig for dem. Støtter de, er det bare fordi de er tvunget til det. De hører sjøl til DNA-ledelsen, og det er de som må bære ansvaret for den utviklinga vi har hatt.

Når det gjelder justeringsforhandlingene til våren kommer vi sikkert til å få problemer med tankegangen om at det ikke nytter, »prisene stiger når lønningene stiger». Vi er nødt til å kjempe for å få folk til å skjønne at arbeiderklassen bare har en vei å gå: kreve kompensasjon. Det er kampen for høyere profitt som driver prisene i været. Lønningene er bare en liten del av årsaken.

Samtidig er det klart at det ikke er nok å kreve kompensasjon. Prisene må ned. Derfor er det viktig å slåss mot momssystemet, først få det bort fra matvarene, så fra andre forbruksvarer. Vi må også legge press på myndighetene for å få ned husleiene ved å redusere husbankrenten og for å få subsidier på jordbruksvarene som kan senke prisene.

– **Hvilken betydning mener du EF-spørsmålet nå har for fagbevegelsen?**

– Det er svært viktig å forstå at Norge ennå kan bli bundet til EF, om ikke på samme måten. Handelsavtale i seg sjøl må vi akseptere, men fagforeningene må følge nøye med i hvilke andre klausuler som knyttes til avtalen. Skal Norge være en sjølstendig stat, kan vi f.eks. ikke godta at EF-organene skal kunne legge restriksjoner på vår industripolitikk, fordi støtte til utsatt industri kan være »i strid med konkurransefriheten i EF».

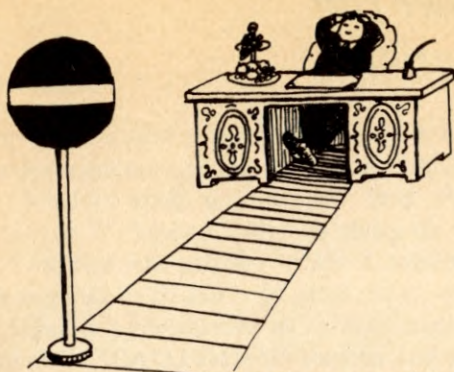
De sentrale kamporganisasjonene må fortsette. De må utarbeide informasjon om handelsavtalen og spre den til folk lokalt. Jeg mener det ville være en fordel om de tverrpolitiske faglige utvalgene også fortsatte å eksistere. Fagbevegelsen var avgjørende i EF-kampen. Hvis kampen opphører i fagforeningene, kan vi komme til å få en avtale som binder Norge på tross av nei-flertallet.

– **Vietnamspørsmålet i fagforeningene?**

– EF-saken betydde svært mye for å skape politisk avklaring blant arbeidsfolk om forholdene under kapitalismen. Vietnamspørsmålet kan ha noe av den samme betydning for å avsløre det kapitalistiske verdenssystemet for folk, få dem til å se at de er villige til å gå til åpen krig for sine interesser, vise at det USA står for i Sørøst-Asia er den gamle forhatte kolonipolitikken i ny form. Jeg vil særlig legge vekt på at fagforeningene reiser krav om økt økonomisk støtte til Vietnam og om klarere uttrykk for den norske opinionens holdning til spørsmålet overfor USA.

– **Hva mener du vi skal stille opp overfor systemet med bedriftsforsamlinger?**

– Vi kan ikke avvise å delta. Faren er at de som velges inn kan bli gisler og

»Medlemmene må kunne føre kontroll med lederne.»

støttespillere for bedriftsledelsen. Det viktigste er å sikre at bedriftsklubbene og foreningene er aktive og fører nøye kontroll med dem som blir innvalgt. Vi må kreve at ingenting kan vedtas i forsamlingene før det er tatt opp og godkjent av klubben.

— **Har du forhåpninger til LO-kongressen til våren?**

— Jeg er ikke noen stor optimist når det gjelder sammensetninga. Det er få forbund som velger distriktsvis. Flesteparten av delegatene kommer til å være utpekt. Men presset fra medlemmene på visse saker kan bli så stort at det kanskje kan oppnås noe uansett sammensetning.

Skal vi komme lenger, må vi få en mer politisk bevisst arbeiderklasse. Det er tydelig at det er framgang her. Streikene den siste tida har betydd enormt. Arbeiderklassen er i ferd med å bli mer våken, mer kampberedt. Denne utviklinga kommer til å fortsette uansett hva som skjer på kongressen.

Jeg tror aktiviteten i fagforeningene kommer til å øke mye i tida framover — etter hvert som nye ungdomskull kommer med. De står friere til sosialdemokratiet enn forrige generasjon, og det fins også flere enn før blant dem som har erfaring fra politisk virksomhet.

I denne situasjonen ville det være en *forbrytelse* om vi ikke greidde å forene alle progressive. Det er det ene. Det andre er at det er nødvendig å bekjempe jeg hadde nær sagt den latskapen som også fins blant progressive i fagbevegelsen. Vi har vel også ofte vanskelig for å omstille oss til de nye kampformene som er blitt nødvendige. Det er for mye vanetenkning. Når de progressive kreftene som arbeider i fagbevegelsen av og til kommer i motsetningsforhold til hverandre, skyldes det vel mer mangelen på en oppklarende debatt enn det skyldes reelle motsetningsforhold på dette området.

Ha ingen illusjoner om bedriftsdemokratiet

Jeg hører til ei gruppe arbeidere i jern og metall som kom sammen en dag for å diskutere bedriftsforsamlinger. Situasjonen hos oss er at ingen visste hva dette var eller hva det ville bety for oss. Var dette systemet med bedriftsforsamlinger bedre enn de gamle samarbeidsutvalga? Vi satte en del spørsmålsteget ved det nye forslaget. Hverken bedriften eller klubben hadde gjort noe særlig for å informere oss om dette, og vi fikk da en kar i gruppa til å lese og innlede om bedriftsforsamlinger på en sammenkomst vi hadde. Det heftet som vi brukte som bakgrunnsmateriale var ei sak LO-AOF i Oslo hadde gitt ut.

Vi så først på hva dette var, og dermed er jeg nødt til å sitere litt fra heftet. Hvem er det så dette gjelder? Paragraf 66 sier: »I selskaper som i de tre siste regnskapsår gjennomsnittlig har hatt mere enn 200 ansatte skal det velges en bedriftsforsamling på minst 12 personer istedenfor representantskap.» Men det er fremdeles kapitalister som er redde for ordningen og krever »dispensasjon». Som for eksempel i avisene hvor eierne er redde for at de ansatte skal få noe å si om politikken i avisa. Til sammen regner en med at det blir bedriftsforsamlinger på 265 bedrifter med ca. 160 000 ansatte. Hvem er det som skal sitte der og hvordan vil denne ordninga virke? I loven står det: »To tredjedeler av medlemmene med varamenn velges av generalforsamlingen. En tredjedel av medlemmene med varamenn velges av og blandt de ansatte.» »Bedriftsforsamlingen kan vedta anbefalinger til styret om en hvilken som helst sak. Etter forslag fra styret treffer bedriftsforsamlingen avgjørelse i saker som gjelder investeringer av betydelig omfang i forhold til selskapets ressurser eller rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken.» Legg merke til at arbeiderne ikke får noe å si.

På den ene sida er dette bedre enn den gamle ordninga med representantskap. Da fikk vi bare høre spredte rykter om hva som ble tatt opp der. Nå kan vi kanskje få litt mer informasjon fra eierne. På den andre sida tror jeg nok NAF og LO-ledelsen har sine egne planer med »bedriftsdemokratiet». I mange år har vi hatt bedriftsutvalg og produksjonsutvalg. Har vi fått noe igjen for dette? Ikke et øre så vidt jeg kan se. Men til gjengjeld har arbeiderne fått daglige doser med samarbeidsideologi i over 20 år. Arbeidskjøperne har funnet ut at samarbeidsutvalga er en bra måte å skaffe seg gisler fra arbeiderne på. I bedriftsforsamlingene vil ikke arbeiderne få noe særlig å si, til gjengjeld vil sikkert bedriftsledelsen forsøke å få arbeiderrepresentantene til å gå med

på reaksjonære vedtak. De vil sikkert også prøve å bruke disse folka til å spille klubben ut over sidelinja.

Vi tok også opp noen av partienes syn på dette spørsmålet. SF reiste på et tidlig tidspunkt krav om at arbeiderne skulle ha over 50 % av medlemmene i disse organene. Hvordan hadde de tenkt å gjennomføre dette? Tror de kapitalistene vil gi fra seg makta frivillig? Forslaget er i og for seg bra, men det vi må gjøre er å ta utgangspunkt i realitetene og legge opp en politikk etter dette.

NKP legger etter vår mening opp til en merkelig og gæern politikk. De krever: en tredjedel til arbeiderne, en tredjedel til bedriften og en tredjedel til staten. Det er jo ikke det spor bedre enn det som er foreslått av bedriftene og LO. Vi som jobber her oppe har ikke noen illusjoner om staten, bl.a. etter dens rolle under EEC-kampen. Den vil ikke forsvare arbeidsfolks sak mere i en bedriftsforsamling enn den gjør nå.

Hva bør så vi gjøre? Det vi kom fram til var: Sjøl om dette forslaget er en mere avansert form for klassesamarbeid er det galt å boikotte. De folka som skal velges må være virkelige representanter for arbeiderne og må være lojale mot klubben slik at det ikke blir valgt inn folk som går imot interessene våre. De må ikke holde saker hemmelige, men informere arbeiderne om hva som skjer, og vi må ha anledning til å trekke tilbake representantene våre hvis vi finner det nødvendig.

Vi mener at det viktigste nå er å styrke klubben sånn at den virkelig kjemper for interessene våre. Det er farlig hvis det skal bli sånn at bedriftsforsamlinga blir ei erstatning for klubben, det er den som skal være redskapet vårt. Diskuter dette, kom med kommentarer på det vi har skrevet, og ikke minst, velg inn folk som står på deres og vår side.

Arbeidere i Jern og Metall,
Oslo, ved S.

Omorganisering på klassesamarbeidets grunn.

Forsvaret av demokratiet i fagbevegelsen er et viktig frontavsnitt i kampen for å styrke fagbevegelsens kampkraft. Måten medlemmene kan gjøre sin innflytelse gjeldende på — bl.a. ved valg til styringsorganene og kontroll med dem, kan på kort sikt bety mye for styrkeforholdet mellom klassene i kampen om dagskravene. På LO-kongressen i mai legger ledelsen fram en rekke forslag til omorganisering av LO. Det alvorligste framstøtet er et forslag om å oppløse forbundene helt og overføre forbundenes oppgaver til fagseksjoner med ledelser som skal være underlagt LOs sekretariat. Hva vil dette bety for medlemmene? Hvorfor kommer dette forslaget nå? For å svare på disse spørsmålene vil jeg først sette dette framstøtet inn i en større sammenheng.

EN KAMBEREDT FAGBEVEGELSE — EN TRUSEL MOT KAPITALEN

Retten til faglig organisering ble kjempet fram av arbeiderklassen selv. Fagbevegelsen ble bare motvillig godtatt som lovlig fordi den hadde vokst seg så sterk at forsøk på å knuse den ville satt kapitalens herredømme i fare.

Denne retten har heller ikke seinere vært noen selvfølge. En fagbevegelse som følger en klassekamplinje er en dødelig fare for kapitalen, ikke bare fordi den kan senke kapitalens profitt. Den er også en fare fordi kampen sveiser arbeiderklassen sammen og gir den erfaringer som legger grunnlaget for en endelig seier. Bare en arbeiderklasse herdet gjennom kamp kan gjennomføre en sosialistisk revolusjon.

Når klassekampen tilspisses vil derfor borgerskapet alltid søke å knuse en slik fagbevegelse. Er borgerskapet i stand til det, avskaffer det om nødvendig det borgerlige demokratiet og innfører fascismen.

Vi har historiske erfaringer for hvordan fascismen sikrer monopolborgerskapets profitt. Etter Hitlers maktovertakelse i 1933 ble fagorganisasjonen knust, tillitsmenn arrestert, utsatt for tortur og sendt i konsentrasjonsleir. Arbeiderne ble tvangsorganisert i nazistenes »Arbeitsfront». Nazistenes terrorregime var et effektivt redskap i monopolkapitalens hender: En fagarbeider tjente mindre i 1936 enn i 1932, da den store krisen var på sitt verste. Tross stigende sysselsetting sank lønnes andel av nasjonalinntekten i

Tyskland fra 57 % i 1932 til 54 % i 1938. Samtidig økte kapitaleiernes inntekter fra 17 til 27 %.

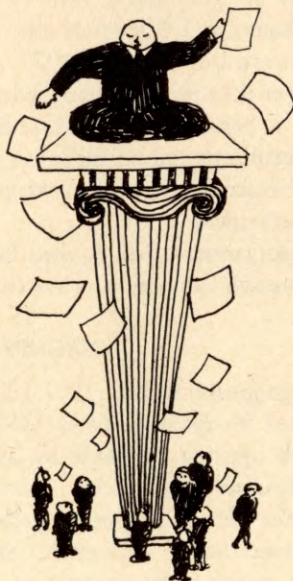
Men det er bare under særskilt skjerpede faser i klassekampen at monopolborgerskapet tyr til slike midler. Kan det sikre sin profitt ved andre, »fredelige» midler, vil det alltid foretrekke dem.

LO-LEDELSENS KLASSESAMARBEID SIKRER MONOPOLENES PROFITT

I Norge har arbeiderklassen de siste årene opplevd en forverring av sine kår. Når dette har vært mulig, er forklaringen nettopp at monopolkapitalen har hatt effektive »fredelige» midler til sin disposisjon. Den har bl.a. sikret sin profitt gjennom den kontrollen den har hatt med LO-ledelsens politikk.

Dette har vært mulig ved at borgerlige elementer innen arbeidernes egne rekker — et arbeideraristokrati — har hatt makten i fagbevegelsen. Disse elementene har greidd å hindre de fagorganiserte i å kjempe for sine krav. I de tilfeller der ledelsen er blitt tvunget til å ta organisasjonen ut i kamp, har den gjort sitt beste for å kjøre kampen i grøfta.

I *Storbritannia* har arbeiderklassen i langt høyere grad enn i de skandinaviske land klart å hindre monopolkapitalen i å få et fast grep om fagorganisasjonen innenfra. Der har monopolkapitalen vært nødt til å innføre lover mot

»Organisasjonsformen sikrer ledelsen.»

fagbevegelsen for å prøve å sikre sin profitt. Dette har vist seg langt mindre effektivt. Den britiske arbeiderklassens kamp mot regjeringens anti-faglige lover har nesten daglig de siste månedene gitt oss bevis for det.

ORGANISASJONSFORMEN SIKRER LEDELSEN

Klassesamarbeidsmennene i LO-ledelsen er valgt av arbeiderne selv – i hvert fall tilsynelatende. Dette er ledelsens styrke som redskap for monopolkapitalen. Men det er også dens svakhet. Det er alltid en mulighet for at den kan erstattes med en ny ledelse, en ledelse som vil bruke fagbevegelsen i medlemmenes interesse.

Ledelsen må derfor ha kontroll over medlemmene. Organisasjonens oppbygning, dens vedtekter og bestemmelser må være slik at ledelsen kan være sikret mot medlemmene.

To eksempler på at det er slik:

På den ekstraordinære LO-kongressen i juni 1972 høstet Aspengren & Co et stort flertall for Ja til EF til tross for den solide motstanden på grunnplanet. Dette takket være valgreglene for representanter til kongressen og bestemmelsen om at de som ble valgt til siste ordinære kongress stiller på en ekstraordinær kongress.

Lønnsoppgjøret våren 1972. Medlemmene i Grafisk, Arbeidsmandsforbundet og Næring- og nytelse stemte ned LOs anbefalte forslag. Likevel ble ingen av forbundene tatt ut i kamp. Hvorfor? Fordi avstemningsreglene innebærer at LO sentralt kan avgjøre at stemmene i samtlige forbund telles under ett. Det ble gjort i 1972 – som i tidligere oppgjør.

Vi er ikke imot en sterk ledelse i seg selv. Men fagbevegelsens organer er i dag i hendene på tillitsmenn som går monopolkapitalens ærend. De fagorganiserte må derfor kreve organisasjonsformer som styrker medlemmene på bekostning av ledelsen. Makt til ledelsen er i dag det samme som makt til klassefienden.

Fagorganiserte har da også lenge reist kravet om endring av valgreglene til kongressen og revisjon av avstemningsreglene ved tariffoppgjør.

FAGOPPOSISJONEN AV 1911

Fagopposisjonen av 1911 gikk in for oppløsning av forbundene. Stod den dermed for det samme som LO-ledelsen i dag?

Den oppstod på bakgrunn av en klar utvikling i reaksjonær retning innen fagorganisasjonens ledelse i årene før første verdenskrig. Lønningene ble låst fast for flere år av gangen gjennom sentraliserte forhandlinger der forbundsledelsene hadde initiativet. Samtidig gikk reallønna drastisk ned, mens kapitaleierne håvet inn enorme profitter, særlig da krigen kom.

Fagopposisjonen krevde at initiativet i kampen om lønns- og arbeidsforhold skulle ned på grunnplanet. Den gikk inn for hardere midler mot arbeidskjøperne og krevde omorganisering av LO for å gjøre den mer kampkraftig.

Organisasjonsformene skulle endres slik at LO »gjøres til det centrale, fellesnevneren. Denne inndeles i departementer, svarende til de store industrier, altså industriforbund.» Nøkkelleddet i LO skulle ikke være forbundene, men lokale samorganisasjoner.

Hensikten med forslaget var å styrke medlemmene på bekostning av fagbevegelsens reaksjonære ledelse. Samtidig skulle samorganisasjonene styrke solidariteten mellom de fagorganiserte lokalt – samle hele klassen på et sted til kamp. Forslaget rettet seg mot forbundene, fordi avgjørelsesmyndigheten dengang virkelig lå i forbundenes ledelser – og ikke i LO sentralt som i dag.

På kongressen i 1920 fikk fagopposisjonen gjennom en prinsippbeslutning om en omorganisering av LO etter sine retningslinjer. Men framstøtet falt sammen praktisk talt i og med seieren. Fagopposisjonens ledere inngikk kompromiss med den gamle ledelsen. På kongressen i 1923 ble kjernen i programmet utelatt. Fagforbundene skulle oppløses, men myndigheten skulle *ikke* overføres til samorganisasjonene, men til nye industriforbund. Omorganiseringa ble vendt til styrking av ledelsen mot medlemmene.

Vedtaket fra 1923 ble retningsgivende for all omorganisering i årene etter. Når det ikke er blitt fullstendig gjennomført, kommer det av motsigelser mellom forskjellige fagforbund og mellom forbund og LO sentralt.

DEBATTOPPLEGGET FRA LOs ORGANISAJONSKOMITE

En organisasjonskomite nedsatt av LOs sekretariat i 1966 sendte i 1969 ut et debattopplegg om organisasjonsformene i LO. Det skisserer 4 alternativer:

1. Den nåværende form, dvs. en blanding av rene fagforbund og industriforbund.
2. Nåværende form, men med økt sammenslåing av eksisterende forbund.
3. Industriforbund. De skal omfatte alle arbeidere og funksjonærer i en industri. Dette betyr at grunnorganisasjonen omfatter alle arbeidere og funksjonærer på hver arbeidsplass.
4. Direkte medlemsskap i LO, oppløsning av forbundene. De forskjellige industrier ledes av fagseksjoner (fagdepartementer) direkte underlagt LOs sekretariat. Lederne av fagseksjonene velges på kongressen (ikke hver for seg av medlemmene i vedkommende industri). Distriktsforeninger (samorganisasjoner) blir grunnenhetene. *Ytre* sett likner alternativ 4 fagopposisjonens forslag.

Av debattopplegget framgår det klart at komiteen anser alternativ 4 som det endelige mål. Alternativ 2 og 3 er bare ment som trinn på veien til

alternativ 4, om det ikke skulle vinne tilslutning i første omgang.

HVILKE PROBLEMER VIL LO-LEDELSEN LØSE

Kongressen i 1969 vedtok at debattopplegget skulle sendes ut til debatt blant medlemmene. Organisasjonskomiteen skulle arbeide videre med det materialet som kom inn og legge fram en innstilling på kongressen i 1973.

Forslagene er nesten ikke blitt debattert i klubber og foreninger. Organisasjonsspørsmålet har i hovedsak forblitt noe man har puslet med på toppplanet i fagorganisasjonen.

Organisasjonskomiteen kommer med en rekke argumenter for å endre LOs organisasjonsformer. Felles for dem alle er at de ikke går på de problemene som LO-ledelsen virkelig ønsker å løse med forslagene sine.

Hva er det for problemer?

1. Det er nødvendig for LO-ledelsen å knekke forbundenes selvstendighet – den som bl.a. kom til uttrykk under lønnsoppgjøret og EEC-kampen. Nå er ikke »selvrådige» forbundsledelser et nytt problem for LO-ledelsen. Mot-sigelsene LO-topp – forbundsstyrer i 1972 var en reprise på et gammelt stykke. De var heller ikke skarpere enn tidligere om vi ser det i et 10-20 års perspektiv. Faktisk er *enheten* mellom LO sentralt og forbundsledelsene større i dag enn for 10–20 år siden.

Hvorfor er det da nødvendig å knekke forbundenes selvstendighet? Det har sammenheng med utviklingen av det *organiserte* classesamarbeidet. Gjennom LO-ledelsens systematiske forræderi er fagbevegelsen i dag blitt så sterkt knyttet til monopolkapitalens statsapparat og til monopolene selv (Samvirke, Landsbanken, NKL) – at ledelsen tåler mindre selvrådighet i organisasjonen enn før. LO-ledelsen må derfor gjøre kontrollapparatet over medlemsmassen mer perfekt.

2. Faren for at den voksende progressive bevegelsen kan føre til at hele forbund *konsekvent* kan komme til å stille seg på arbeiderklassens side, bl.a. gjennom utskiftninger i forbundsledelsen. LO-ledelsen ser faren for å miste grepet på hele organisasjonen ved å miste deler av gangen.

ALTERNATIV 4 ENTYDIG REAKSJONÆRT

Alternativ 4 vil løse begge disse problemene. Det LO-ledelsen oppfatter som selvrådige forbundsledelser vil miste grunnlaget for sin styrke – forbundet med foreninger som kan bakke dem opp.

Jeg skrev at fagopposisjonens forslag og alternativ 4 i organisasjonskomiteens forslag er like i det ytre. Men *innholdsmessig* er de som natt og dag. Fagopposisjonen ville overføre forbundenes makt til lokale samorganisa-

Avvis alternativ 4 –

I nr. 1, 1973 av «Arbeidsmanden» utgitt av Norsk Arbeidsmandsforbund, blir LOs førstesekretær og formann i LOs organisasjonskomite Leif Haraldseth intervjuet. Etter at debattopplegget om de nye organisasjonsformene har vært ute til diskusjon siden 1969 sier han om resultatene: «Vi har følt at materialet var for spinkelt til å trekke endelige konklusjoner, men har først og fremst arbeidet med en klarlegging av forslaget om et LO med seksjoner.»

Der debattopplegget har blitt diskutert lokalt har det vanligvis vært en klar avvisning av «seksjonsforslaget» (alternativ 4). Haraldseth prøver nå å overse medlemmenes mening for å tvinge gjennom det mest udemokratiske alternativet. Om tidsplanen for gjennomføringa av vedtak og endringene sier han at forslaget vil bli diskutert på LO-kongressen i år, men først neste LO-kongress kan fatte endelig vedtak. I mellomtida skal opplegget ut til behandling i fagforeningene og på forbundenes landsmøter. Fagorganiserte bør bruke denne tida til å vedta uttalelser mot alternativ 4.

En skulle tro at et forslag om oppløsning av forbundene ville møte motstand i forbundsledelsene, men i samme avisa står det: «Alternativ 4 som nå skal utredes samsvarer med Norsk Arbeidsmandsforbunds prinsipielle opplegg i organisasjonssaka.» Dette er særlig ille når en vet at dette forbundet har stått i opposisjon til LO-ledelsen i en rekke saker: EEC-saka og i flere tariffoppgjør. Nå vil forbundsledelsen frivillig underlegge seg LO-ledelsen. Desto viktigere blir det for vanlige fagorganiserte å protestere mot dette forslaget.

– E.

sjoner. Organisasjonskomiteen av 1966 vil overføre forbundenes makt til LO sentralt.

Innholdet i alternativ 4 er entydig reaksjonært: Det vil gjøre det umulig for folk som vil styrke fagbevegelsens kampkraft å bli valgt inn i styringsorganer på landsbasis før et flertall av representantene for de fagorganiserte i Norge går inn for det på en LO-kongress. Dermed sikrer LO-ledelsen seg mot at de fagorganiserte i de enkelte industrier kan stille seg på en kamplinje og «frarøve» dem LO bit for bit, forbund for forbund.

LO-LEDELSENS TIDSPERSPEKTIVER

Som tidligere nevnt skal saken opp på LO-kongressen i mai 1973. Mange

topptillitsmenn i forbundene ser sin stilling truet av alternativ 4. LO-ledelsen har derfor vansker med å få kjørt det gjennom uten videre.

Motstanderne av alternativ 4 ser ut til å være splittet i om lag tre like store grupper som samler seg om hvert av de tre andre alternativene.

Taktisk må en derfor regne med at LO-ledelsen vil forsøke å spille motstanderne ut mot hverandre.

Hva enn kongressens vedtak vil gå ut på, er det verdt å merke seg følgende: *Denne kongressen er bare første slaget i kampen om organisasjonsformene. Selv om alternativ 4 skulle bli vedtatt, er veien fram til realiseringen av et slikt vedtak lang. Det vil under alle omstendigheter blir flere slag.*

ORGANISASJONSFORMER FOR DE STATSANSATTE

Formelt sett begrenser organisasjonskomiteens forslag seg til den private sektor. Spørsmålet om organisasjonsformene for de statsansatte kommer inn bare indirekte. Kongressvedtaket vil her bare være »retningsgivende», ikke bindende.

Likevel er 73-kongressens behandling av organisasjonsspørsmålet på kort sikt viktigst nettopp for de statsansatte. Også kartellforbundene har hatt en organisasjonskomite under arbeid. Den har lagt fram to alternative forslag:

1. Sammenslåing av beslektede forbund.
2. Samling av alle statsansatte i et felles forbund.

Perspektivene på fellesforbundet er politisk sett de samme som for alternativ 4 i LOs opplegg.

Forslagene fra Kartellforbundenes organisasjonkomite er heller ikke blitt diskutert på grunnplanet. Men flertallet av forbundsstyrene i statssektoren har tatt offisiell stilling til forslagene. Forbundsstyrene som til sammen representerer godt over flertallet av de ca. 100 000 fagorganiserte LO-medlemmer i staten har gått inn for det mest vidtgående alternativet – samling i et fellesforbund. De øvrige fordeler seg på nåværende ordning og sammenslåing av beslektede forbund. En del forbundsstyrene har ikke tatt standpunkt. De vil vente til de ser utfallet av LO-kongressen.

Utviklingen i statssektoren ligger m.a.o. et hestehode foran den i den private sektor. Sjansene til å få gjennom det mest ytterliggående alternativet er også større her. Med det relativt store innslaget av funksjonærer – med en klassebevissthet som ennå er mindre utviklet enn hos arbeiderne – vil kartelledelsen og dens støttespillere i forbundsledelsene ha et bedre utgangspunkt enn LO-toppen i den private sektor.

Men vedtakene i forbundsstyrene er i form av »prinsipiell tilslutning.» De endelige vedtakene må eventuelt fattes av de enkelte forbundenes landsmøter. *Heller ikke for statssektoren vil LO-kongressen bli det siste slaget om*

organisasjonsformene.

DE ANDRE ALTERNATIVENE FRA LOs ORGANISASJONSKOMITE

Det må grundigere undersøkelser til for å få oversikt over hvordan de andre alternativene organisasjonskomiteen kommer med vil virke. Jeg skal derfor bare nevne en del momenter jeg mener det er grunn til å legge vekt på.

ALTERNATIV 1, 2 OG 3 PÅ FORBUNDSPLAN

Alternativ 1 og 2 glir i en viss forstand over i hverandre. Alternativ 1 betyr en fastfrysing av situasjonen i dag, etter at det lenge er foretatt sammenslutninger av forbund. Alternativ 2 innebærer en fortsettelse av denne prosessen.

Problemstillingene som alternativ 2 reiser er derfor ikke ny. Striden vil her måtte stå om forslagene til sammenslåing av bestemte forbund som måtte komme. For å si noe utover det som alt er sagt allment om sammenslåingene må en derfor kjenne til problemene i de enkelte forbund.

Det er nemlig ikke slik at det *under enhver omstendighet* er riktig å gå mot en sammenslåing. Det kan forekomme tilfeller hvor sammenslutning av flere forbund kan tjene de fagorganisertes interesser. (Jeg skulle tro at den sammenslutningen av forbund til Grafisk forbund som ble foretatt noen år tilbake, f.eks., i hovedsak tjente medlemmene, på grunn av de spesielle forhold den tekniske utviklingen i bransjen har skapt for den faglige kampen der.)

Alternativ 3 – industriforbund – betyr en konsekvent gjennomføring av en slik sammenslutning etter bestemte retningslinjer: Det skal bare være et forbund i hver industri. Tatt i betraktning at dette alt ble foreslått i 1923 som prinsipp, virker dette alternativ mindre sannsynlig enn alternativ 2, som har vist seg gjennomførbart.

LO-ledelsen vil derfor sannsynligvis satse på alternativ 2 om alternativ 4 skulle bli avvist i første omgang.

VIRKNINGEN AV ALTERNATIV 2 OG 3 PÅ GRUNNORGANISASJONENE

Begge alternativene innebærer at alle ansatte på en arbeidsplass, både funksjonærene og arbeiderne, samles i samme klubb. Dette er nytt. Hva vil det innebære: En styrking av solidariteten mellom de forskjellige gruppene eller økt mulighet for arbeidskjøperen til å spille på motsetninger mellom dem?

Et argument som peker mot det siste: I en stor fellesklubb vil små gruppers

krav kunne ha vansker med å få oppslutning. Arbeidskjøperen vil kunne spille funksjonærer ut mot arbeidere når en skal ha felles avstemning på kravene. (Generelt er klassebevisstheten blant funksjonærene lavere enn blant arbeiderne.)

Det avgjørende for oss når vi skal vurdere organisasjonsformene, er hvordan de virker inn på mulighetene til å styrke fagbevegelsens kampkraft i tida som kommer: Tjener de utviklingen av klassekampen eller gjør de det ikke? Det er dette – og ikke et standpunkt for eller mot prinsipper for organisering løsrivet fra virkeligheten – som er spørsmålet. Det er også avgjørende for hvordan forslagene til organisering på grunnplanet skal vurderes.

ERFARINGER FRA SVERIGE

De svenske havnearbeiderne har i året som gikk høstet erfaringer om hva som ligger bak classesamarbeidspolitikernes prat om organisasjonsformer som skal »styrke demokratiet» på grunnplanet. Transportarbeiderforbundet fikk trumfet gjennom på sin kongress i fjor høst at 1000 havnearbeidere ble ekskludert fra forbundet fordi de holdt på sin gamle organisasjonsform – lokale småavdelinger. De ønsket ikke å gå inn i storavdelinger hvor medlemsinnflytelsen er redusert til fordel for lønnede funksjonærer innsatt av forbundsledelsen.

I det hel tatt er utviklingen i Sverige et klart forvarsel om hva de fagorganiserte kan vente seg av »reformer» i Norge i tida som kommer: konsekvent innføring av storavdelinger, makt til funksjonærer innsatt av forbundsledelsen, opphevelse av uravstemning ved tariffoppgjør og innføring av kompetente forsamlinger, osv. I Sverige har LO også greidd å gjennomføre fellesforbund for de statsansatte.

U.A.

Josef Stalin: *Om oppgavene i fagforeningene.*

Fra »De umiddelbare oppgavene for kommunistpartiene i de kapitalistiske landene«, samlede verker bd. 7.

Jeg vil behandle hovedoppgaven, den oppgaven de kommunistiske partiene i Vesten står framfor. Løsninga av denne oppgaven vil gjøre det lettere å løse alle de andre umiddelbare oppgavene.

Hva er det for en oppgave?

Det er oppgaven å forbinde de kommunistiske partiene i Vesten med fagforeningene. Denne oppgaven er å utvikle og seierrikt fullføre kampanjen for fagforeningsenheten, å sørge for at alle kommunister uten unntak går inn i fagforeningene for å arbeide systematisk i dem for å forene arbeiderne i en enhetsfront mot kapitalen, og på denne måten skape de vilkåra som vil sette kommunistpartiene i stand til å få fagforeningenes støtte.

Hvis denne oppgaven ikke blir utført vil det være umulig å omforme kommunistpartiene til virkelige massepartier eller å skape de nødvendige betingelsene for proletariatets seier.

Fagforeningene og partiene i Vesten er ikke hva fagforeningene og partiet er her i Russland. Forbindelsene mellom fagforeningene og partiene i Vesten er helt forskjellig fra de som er blitt opprettet her i Russland. I vårt land oppsto fagforeningene etter partiet, og rundt arbeiderklassens parti. Fagforeningene hadde ennå ikke oppstått her i landet da partiet og dets organisasjoner alt ledet, ikke bare den politiske, men også den økonomiske kampen til arbeiderklassen, helt ned til små og svært små streiker. Det er den hovedsaklige forklaringa på den enestående prestisjen som vårt parti hadde blant arbeiderne før februarrevolusjonen i kontrast til fagforeningene her den gangen som bare var i sin begynnelse. Virkelige fagforeninger dukket i vårt

land opp først etter februar 1917. Før Oktober hadde vi allerede skapt fagforeningene, som fikk en enorm prestisje blant arbeiderne. Allerede den gangen sa Lenin at uten fagforeningenes støtte ville det være umulig verken å oppnå eller å beholde proletariatets diktatur. Den mektigste utviklinga av fagforeningene i vårt land skjedde etter erobringa av makta, spesielt under NEP-forholdene. Det er ingen tvil om at våre mektige fagforeninger nå utgjør en av hovedstøttene for proletariatets diktatur. Det mest karakteristiske trekket ved historien til fagforeninger er at de oppsto, utviklet seg og ble sterke etter partiet, rundt partiet og i vennskap med partiet.

Fagforeningene i Vest-Europa utviklet seg under helt andre omstendigheter. For det første oppsto de og ble sterke lenge før arbeiderklassens partier oppsto. For det andre var det ikke fagforeningene som utviklet seg rundt partiet, tvert om så var det arbeiderklassens partier som sjøl oppsto fra fagforeningene. For det tredje, siden den økonomiske delen av kampen som er den som står arbeiderklassen nærmest, hadde blitt besatt så og si av fagforeningene var partiene nødt til å gå hovedsaklig inn i den parlamentariske politiske kampen, og det kunne ikke unngå å prege deres virksomhet og den vekten arbeiderklassen la i dem. Og nettopp fordi partiene der oppsto etter fagforeningene, nettopp fordi fagforeningene ble til lenge før partiene, og faktisk ble proletariatets hovedfestning i dets kamp mot kapitalen – nettopp av denne grunn hadde partiene, som uavhengige krefter, ikke fagforeningenes støtte, de ble skjøvet i bakgrunnen.

Av dette følger det imidlertid at hvis kommunistpartiene ønsker å bli en virkelig kraft i massene som er i stand til å føre revolusjonen framover, så må de knytte seg til fagforeningene og oppnå deres støtte.

Hvis en ikke tar dette spesielle trekket ved situasjonen i Vesten i betraktning, så betyr det at en fører den kommunistiske bevegelsen til en sikker undergang.

I Vesten er det fortsatt enkelte »kommunister» som nekter å forstå dette særtrekket og fortsetter å leke med det anti-proletariske og anti-revolusjonære slagordet: »Forlat fagforeningene!» Det må sies at ingen kan gjøre større skade mot den kommunistiske bevegelsen i Vesten enn disse og liknende »kommunister». I det de anser fagforeningene som en fiendtlig leir pønsker disse folkene på å »angripe» dem fra utsida. De klarer ikke å forstå at dersom de følger en slik politikk vil arbeiderne virkelig anse dem som fiender. De klarer ikke å forstå at om de er gode eller dårlige så blir fagforeningene av den jevne arbeider sett på som hans festning, som hjelper han å beskytte lønninga hans, arbeidsdagen osv. De klarer ikke å forstå at en slik politikk langt fra å lette, tvert om hindrer kommunistene i å trenge inn blant de breie arbeidermassene.

Den vanlige, jevne arbeider kan si til slike »kommunister»: »Dere angriper

min festning. Dere vil knuse den organisasjonen som det tok tiår å bygge opp og dere prøver å bevise for meg at kommunismen er bedre enn trade-unionismen. Jeg vet ikke, kanskje er deres teoretiske argumenter om kommunismen riktige. Hvordan kan jeg, en vanlig arbeidsmann fatte betydningen av teoriene deres? Men en ting vet jeg: jeg har mine fagforeninger, de har ført an i kampen for meg, de har beskyttet meg, frisk eller sjuk, for kapitalistenes angrep, og enhver som tenker på å ødelegge disse festningene han ønsker å ødelegge min sak, arbeidernes sak. Slutt med å angripe mine festninger, gå inn i fagforeningene, arbeid i dem i fem år eller så, hjelp til med å forbedre dem og styrke dem. I mellomtida skal jeg se hva slags folk dere er og hvis dere viser dere å være skikkelige folk, vil jeg sjølsagt ikke avslå å støtte dere. osv.

Det er den holdninga, eller omtrent den holdninga, som de vanlige, jevne arbeiderne i Vesten i dag tar til anti-fagforeningsfolkene.

Enhver som ikke greier å forstå dette særtrekket ved de vanlige arbeidernes mentalitet i Europa vil ikke forstå noe om de kommunistiske partienes stilling i den nåværende situasjonen.

Hvor ligger styrken til sosialdemokratiet i Vesten?

I det faktum at de har fagforeningens støtte.

Hvor ligger svakheten til kommunistpartiene i Vesten?

I det faktum at de ennå ikke har knyttet seg til fagforeningene og visse elementer i disse kommunistiske partiene ønsker ikke å knytte seg til dem.

Derfor er hovedoppgaven for de kommunistiske partiene i Vesten på det nåværende tidspunktet å utvikle og føre til en seierrik avslutning av kampanjen for fagforeningsenheten, å sørge for at alle kommunister uten unntak slutter seg til fagforeningene, for å arbeide systematisk og tålmodig i dem for å forene arbeiderklassen mot kapitalen, og på denne måten sette kommunistpartiene i stand til å få fagforeningenes støtte.

Dette er betydninga av vedtakene fra det utvidete plenums-møtet i Komintern angående de umiddelbare oppgavene for de kommunistiske partiene i Vesten på det nåværende tidspunktet.

eec

Folkets kamp mot EEC må fortsette!

KRITIKK AV SFs LINJE FOR FRONTEN MOT EEC

KAMPEN MOT EEC MÅ FORTSETTE! Dette er det ingen uenighet om mellom marxist-leninistene og SF. SF og AKP(m-l) har også reist de samme kravene til den handelsavtalen det må forhandles om. Men på viktige spørsmål som gjelder politikken for fronten mot EEC har SF og marxist-leninistene skilt lag. Vi mener en del av de parolene SF har stilt her, er slik at de vil føre folkets kamp mot EEC på avveier. Vi legger stor vekt på å få opp diskusjonen om dette. Dersom venstrekreftene i fronten arbeider etter vesentlig forskjellige linjer, kan forsvaret av seieren ved folkeavstemninga bli forspilt.

Artikkelen bygger hovedsaklig på tre kilder: SFs Studieforbunds hefte «Kampen fortsetter», SFUs avis Framover (nr 1/72) og en kronikk i Dagbladet før jul av SFs politiske nestformann Berge Furre. Den ble skrevet i januar. (Avsnittet «Holder motstanden stillingen» er brakt fram til begynnelsen av mars.)

Etter dette har SF hatt landsmøte. På enkelte punkter ser det ut til at SFs politikk har forandret seg noe. Kampen for «å gjøre Norge ulikt EF» fikk f.eks. preg av en mer langsiktig politisk oppgave enn det så ut til at SF mente det var etter folkeavstemninga. Landsmøtet la også fram gode analyser av den politiske situasjonen, særlig med hensyn på tilhengeres taktikk. Den la vekt på at EEC-tilhengerne, særlig i Høyre, ser ut til å ønske å ta opp spørsmålet om fullt EEC-medlemskap direkte temmelig snart. Det ble pekt på at tilhengerne kanskje ikke var villige til å nøye seg med glideflukt inn i EEC gjennom en handelsavtale med utviklingsklausul. Det er mulig de vil sette inn et framstøt i samband med at regjeringa legger fram resultatet av handelsavtale-

forhandlingene, for å presse fram en opinion for å ta opp medlemskapsspørsmålet på ny i kommende stortingsperiode. Dette er viktig, og SF skal ha ros for å være tidlig ute med denne analysen.

Begge tingene kan tyde på at SF ikke lenger står på at hovedframstøtet fra EEC-tilhengerne kommer på det økonomiske feltet, men at de er mer enige i ml'ernes analyse – at det kommer på det politiske feltet.

Vi tror likevel kritikken fra de to marxist-leninistene i Arbeiderkomiteen fortsatt har stor interesse. I viktige spørsmål gjelder innvendingene mot SFs linje fortsatt. Vi ber folk diskutere de synspunktene de legger fram, og oppfordrer SF'ere som jobber med EEC til å komme med sitt syn på kritikken – og på kampen for å forsvare folkets nei til EEC.

Redaksjonen

– *Første del av denne artikkelen stod i Røde Fane nr. 1/73. Den tok for seg politikken til forkjemperne for norsk medlemskap – i Norge og i EEC.*

Etter seieren: Holder motstanderne stillingen?

De folkelige kreftenes seier var utvilsomt svært betydningsfull og beviste for enhver at monopolkapitalens framstøt kan slås tilbake, at folket selv skaper historien.

Men hvordan har motstanderne forvaltet den historiske seieren? Har de gått fram eller tilbake?

Regjeringa: Regjeringsmakta innebærer store muligheter for motstanderne til å realisere sin politikk. Det var en regjering for et land med store rikdommer og et seirende folk i ryggen. Den hadde gode kort på handa.

Hva har skjedd? I august talte Eika og Korvald om frihandelsavtale som alternativ, dvs. en avtale om *handel*. De forslag handelsminister Eika overrakte Minsterrådet 4. desember tar sikte på en »utvidelse av samarbeidet på tallrike områder.» Regjeringa søker om et samarbeid med EEC »som går» langt utover en frihandelsavtale» (Die Welt 5.12.72). De »tallrike områdene» er nøyaktig de samme som tilhengerne har foreslått med unntak av utenrikspolitisk og militært samarbeid. I februar så det også ut til at Eika var villig til å la EEC bestemme over vår fiskerigrense.

Den glidningen skyldes dels tilhengernes press på Stortinget. Men den skyldes også indre motsigelser.

Kristelig Folkeparti. Korvalds første gjerning som statsminister var å kaste seg i armene på Willoch og be om 4-partiregjering. Senere tok han inn 2 tilhengere i regjeringa. Han er for utviklingsklausul.

Venstre. Eika var tidlig for utviklingsklausul. På pressekonferanse 4. des. uttalte han seg slik at han ble oppfattet som om han ikke så bort fra medlemskap om 4 år eller mer.

Senterpartiet. Det var sannsynligvis dette partiet som forhindret at utviklingsklausul kom med i regjeringserklæringa.

Det var klassekampen som gjorde folk som Korvald, Eika og Vårvik til motstandere. Når kampen i EEC-saken ebber ut, vil de lett kunne la seg presse over til en EEC-politikk som ligger temmelig nær tilhengers. Senterpartiet er regjeringas progressive del i dette spørsmålet og står i prinsippet på linja »bare frihandel», man kan tvinges til å gi konsesjoner.

Regjeringa har fortsatt tillit blant folk i EEC-saken. Den er fortsatt motstander av fullt medlemskap i EEC. Men den tvinges inn på ei linje som er tilhengers vei til Brussel. På øvrige områder gjør regjeringa seg dels upopulær med forhøyelser av avgifter på tobakk og alkohol, sin kirke- og skolepolitikk. Tendensen er at regjeringas stilling svekkes.

Folkebevegelsen

Ledelsen i Folkebevegelsen har besluttet å holde organisasjonen ved like. I mange lokalavdelinger er det et sterkt ønske om aktivitet. Likevel har FB ligget i dvale i lang tid. Til å begynne med nøydde ledelsen seg med å oppfordre medlemmene til å arbeide i partiene og sikre motstandere på tinget ved valget. Etter hvert har dette endret seg noe. Det er blitt arrangert ei aksjonsuke for å bedre Folkebevegelsens økonomi (20.–27. januar). Det er laget studiemateriale om handelsavtalen. Haugestad har reist parolen »Forsvar seieren ved folkeavstemningen». De legger nå arbeid i å opprettholde virksomheten i de lokale styrene og å sette lokallagene i gang med å spre EEC-nytt som skal komme ut igjen. (Se intervju med Haugestad i SFUs »Ungsosialisten» nr. 1/73.) Dette er bra tiltak, men aktiviteten er ennå ikke særlig omfattende, det står mye igjen før Folkebevegelsen blir en sterk politisk kraft.

Faglig utvalg i Folkebevegelsen

var den delen av Folkebevegelsen som tidligst tok opp aktiviteten. Det besluttet straks etter folkeavstemninga å arbeide videre med EEC-spørsmålet i fagbevegelsen og å utgi »Trygge Arbeidsplassen» igjen. Vi tror de fleste vil være enige i at tiltakene ikke er tilstrekkelige, sjøl om de er bra. LO-ledelsen har til en viss grad lyktes i å »skape ro og forsoning» om EEC-saken på

arbeidsplassene. Svært mange som før var aktive motstandere har tendenser til å tro at saken er over.

Arbeiderkomiteen

Arbeiderkomiteen har vært preget av indre diskusjoner om den politiske linja etter folkeavstemninga. Omkring nyttårstider arrangerte den åpne møter, konferanser og aksjonsdag på temmelig mange steder. Noen steder er nok komiteen blitt svekket organisatorisk, men dette er i ferd med å bedre seg, særlig etter landsmøtet 3. og 4. februar.

På landsmøtet ble det vedtatt et handlingsprogram for fronten mot EEC. Vi tror det kan få samme betydning som de tidligere punktprogrammene. Hovedpunktene i det er at EEC-motstanden må reises på nytt, at det må spres propaganda for å hindre at opinionen blir snudd etter hvert, at en må avsløre og kjempe mot utviklingsklausul i handelsavtalen og gå mot binding av fiskerigrensa og ilandføringa av oljen – og at 1. mai, 17. mai og 25. september må markeres.

Arbeiderkomiteen vil bli en viktig politisk kraft framover. Men det er begrenset hva den kan utrette alene.

AIK

AIK ble nedlagt mange steder etter folkeavstemninga. Ledelsen har nå etter hvert bestemt seg for å fortsette arbeidet. Det er igjen blitt organisert mange lokale grupper. De konsentrerer seg om nominasjonene i Arbeiderpartiet, og kan få stor betydning for å holde EEC-spørsmålet levende blant Arbeiderpartiets velgere. De har i liten grad tatt opp farene ved for omfattende avtaler i forbindelse med handelsavtalen.

Fiskernes og bøndernes organisasjoner

De spilte en svært viktig rolle under valgkampen. Vi har hørt lite til dem siden folkeavstemninga. En del fiskarlag har gått mot å binde fiskerigrensa i forbindelse med handelsavtalen, men fiskernes organisasjoner står ikke samlet på dette.

Andre fronter

Kvinneaksjonen mot EEC, Norges Mållag, Noregs Målungdom, NGU, Noregs Ungdomslag er blitt passivisert på EEC-saken siden folkeavstemninga.

STYRKEFORHOLDET

Den store seieren kom fordi et stort antall interesseorganisasjoner, fronter

og partier greidde å samle kreftene og mobilisere folket mot tilhengerpolitikken. Dette er en svært viktig lærdom.

Etter folkeavstemninga kan vi slå fast at det var riktig og nødvendig å stille den parolen MLG gikk i spissen for å fremme – *varig organisering mot EEC*. Imperialismen, monopolkapitalen og Ja-toppene har fremdeles EEC-medlemskap på dagsordenen. Tilhengerne har reist seg etter nederlaget den 25. september og er på offensiven, slik vi viste det i forrige artikkel, mens store deler av den organiserte motstanden er nedlagt. De store framstøtene er slett ikke kommet som spredte »delframstøt». De har kommet som en sentralisert kampanje for en omfattende og utviklingsbar avtale med EEC, for å snu opinionen gjennom skremsler og nedleggelse og mot folkeavstemninga som det endelige ordet i EEC-spørsmålet. Resultatet av dette er bl.a. at regjeringa i økende grad blir presset over på monopolkapitalens EEC-politikk.

Tilhengerne går sterkt fram. Motstanderne er blitt merkbart svekket. Situasjonen er mørkere, men den er ikke svart. Viljen til å reise motstanden mot EEC på nytt vokser i mange grupper.

SF, DETTE ER VI ENIG I

I tida etter folkeavstemninga har SF ved minst tre anledninger tatt opp linjene for kampen framover. Det gjelder heftet »Kampen Fortsetter», fra SFs Studieforbund, i SFUs nye avis »Framover» nr. 1/72 og i en kronikk i Dagbladet av Berge Furre, politisk nestformann.

Hovedkonklusjonen er at EEC vil komme med nye framstøt; følgelig må kampen fortsette.

Når det gjelder forhandlingene om avtale med EEC, setter SFs Studieforbund fram bl. a. følgende krav:

1. »Avtalen må ikke ha noen utviklingsklausul som gjør medlemskap mulig senere.»

2. »Avtalen skal ikke begrense vår råderett over virkemidlene i industri- og distriktpolitikken. Det betyr at den ikke må inneholde forbud mot statsstøtte og subsidiering.»

Etter det vi har sett, har NKP kjørt fram liknende krav.

Også kapitalflukten har SF ved formann Gustavsen og NKP på sin faglige konferanse 18. og 19. november tatt kraftig avstand fra. Det samme gjelder nedleggelsene på Sørlandet, som stemples som politisk kampanje.

Videre har SF i »Kampen Fortsetter» lagt opp til ei linje mot EEC-tilpassing av Norge fra ei tilhengerregjering og monopolkapitalens side.

Endelig har SF i en brosjyre stilt krav til 50-milsgrense, et krav som ikke minst retter seg mot EEC-imperialismens planer om avtale med Norge.

Dette er et krav vi ubetinget støtter. Det er viktig å slå fast denne enheten i

enhetsfrontens venstre side på disse viktige feltene. Det gir fundamentet for å utvikle ei slagkraftig linje mot EEC og deres norske leiesvenner.

Men samtidig legger SF fram for folket ei linje for motstandsarbeidet som vi vil kritisere meget skarpt. Det ene feltet er den såkalte omgrupperingslinja, der folket rådes til å slåss mot EEC-forberedende tiltak og der Folkebevegelsen skal gå i dvale. Det andre feltet er »Å gjøre Norge ulikt EF», dvs. at folk skal reformere Norge bort fra EEC slik at vi aldri »blir modne for medlemskap».

Disse parolene vil vi ta kritisk opp fordi vi mener de vil føre folkets kamp på avveie. Vi mener at en politisk kamp innen fronten som tar sikte på enhet vil meisle ut ei linje som styrker fronten og tjener folket.

»OMGRUPPERING TIL FORSTERKET KAMP»

Om denne linja vil vi hevde: At den grovt undervurderer EEC-imperialismens og monopolkapitalens offensive stilling. At den fullstendig feilvurderer at fiendens hovedframstøt kommer på det politiske feltet, konsentrert i inngåelsen av avtale med EEC. At den lanserer en handlingsparole som ikke retter seg mot hovedframstøtet, men mot ei mindre betydningsfull biside, nemlig EEC-tilpassinga og følgelig er et slag i lufta. At »å holde Folkebevegelsen i beredskap» betyr en alvorlig svekkelse av folkets sak.

Hva går nå denne linja ut på? Vi siterer fra »Kampen Fortsetter»: »Nå har kampen i to år stått om den formelle sida. Det er det vi har forsvart oss mot. I tida som kommer, vil EF-truselen arte seg annerledes, vi må også derfor møte den annerledes. EF-tilhengerne vil forsøke å gjøre Norge så likt EF som de klarer, de vil forsøke mange forskjellige metoder gjennom den økonomiske politikken, konsesjonspolitikken, industripolitikken, distriktpolitikken, sosialpolitikken, osv. Spørsmålet om EF kan derfor nå ikke stilles opp i sin fulle bredde. Vi må dele opp fronten. Blant annet fordi framstøtene vil komme som delframstøt.» (s. 22)

Hvilke konklusjoner trekker SF av dette?

»Det som nå må gjøres er . . . å omgruppere styrkene til forsterket kamp.» (s. 24) »For eksempel slik at det dannes motstandsgrupper mot sentralisering og avfolking», legges det til i det SF-assosierte tidsskriftet »Kontrast». (nr. 6/7-72.)

Man undrer hvilken rolle Folkebevegelsen er tiltenkt i SFs »omgrupperingslinje». I SFUs avis »Framover» får vi vite svaret klart og greit: »Folkebevegelsen vil gå i dvale, den skal holdes i beredskap til det formelle medlemskapet igjen blir aktuelt.»

Politisk eller økonomisk framstøt?

Skal folket holde seg utafor EEC er det partienes første oppgave å foreta en analyse av situasjonen og skille ut fiendens hovedframstøt. I dag står to linjer mot hverandre. SF hevder at »EF-truselen vil arte seg annerledes», nemlig ved at »EF-tilhengerne vil forsøke å gjøre Norge så likt EF som de klarer.» Vi hevder at hovedframstøtet kommer omkring inngåelsen av en avtale mellom EEC og Norge, hvor tilhengerne gjennom utviklingsklausul og tilføyelse av stadig nye områder tar sikte på å gjøre Norge til »de facto medlem av EF».

SFs analyse er at hovedframstøtet kommer på det økonomiske feltet. Vår analyse er at hovedframstøtet kommer på det politiske feltet.

Hvordan stemmer SFs analyse med de fakta folk selv kan se i vår politiske hverdag? Hovedtyngden av tilhengers virksomhet i høst har åpenbart dreid seg om å presse regjeringa til å akseptere en politisk avtale med EEC, som passer tilhengerne. Det er på dette område at Willoch, Guttorm Hansen og Helge Seip har stilt det ene krav mer aggressivt enn det andre i en rekke stortingsmøter. Selv propagandaen omkring nedleggelsene konsentrerer seg om kravet til medlemskap, ikke mer EEC-forberedelser. En rekke manøvrer innen partier og organisasjoner tar sikte på å bygge opp slagkraft foran den formelle avgjørelsen som tilhengerne håper vil kunne sikres i Stortinget. Den altoverveiende del av virksomheten konsentrerer seg om å bygge opp en situasjon der medlemskapsspørsmålet kan settes på dagsorden igjen.

Hvordan er det med EEC-forberedelsene for å gjøre Norge likt EEC? Monopolkapitalen driver slike forberedelser i betraktelig skala. Men tilhengerne på Stortinget har ikke vist noen aktivitet utover det vanlige under monopolkapitalens diktatur for å »tilpasse Norge til EEC» gjennom industripolitikken, distriktpolitikken etc. Det er ikke på dette punkt de har kastet inn sine krefter. De tilløp til å kaste regjeringa på finanspolitikken vi har sett har minimal betydning som EEC-tilpassing. Derimot langt større som maktmonstrasjon foran avtaleinngåelsen. Om tilhengerne får statsmakta, vil nok offensiven på EEC-tilpassing øke.

Følgelig må vi slå fast at SFs tese om EEC-tilpassing som hovedframstøt for å gjøre Norge til medlem er feilslått. Derimot er EEC-tilpassing ei ikke ubetydelig biside, særlig ved monopolkapitalens virksomhet.

»Omgruppering» – et slag i lufta!

Hvordan er SFs hovedlinje for kampen? »Å omgruppere styrkene til forsterket kamp», for eksempel slik at »det dannes motstandsgrupper mot avfolking og sentralisering!

Av gal analyse følger naturlig nok gal linje: *Det er åpenbart umulig å*

forhindre inngåelsen av en politisk avtale mellom myndighetene i Norge og EECs Ministerråd ved å slåss mot neddemming av Altavassdraget eller bygging av hovedflyplass i Hobbøl!

Nå vil vi ile til med å si at det sjølsagt er helt nødvendig å slåss mot sentralisering og andre forverringsframstøt. Det er helt utmerket at folk er kampvillige og danner fronter mot monopolkapitalen på dette område. Det er til og med helt nødvendig.

Vår konklusjon er derfor følgende: Omgrupperingslinja lanserer en handlingsparole som retter seg mot et mindre viktig framstøt, og ikke hovedframstøtet, nemlig EEC-avtalene. Som hovedlinje i kampen mot EEC er den derfor et slag i lufta.

»I beredskap»

Vi vil ta opp Folkebevegelsens rolle. I tråd med omgrupperingslinja mener SF at Folkebevegelsen skal »holdes i beredskap til det formelle medlemskaps-spørsmålet igjen blir aktuelt».

Dette er åpenbart utilstrekkelig! Vi har sett Norges Industriforbunds linje, som tar sikte på å »sørge for så snart som mulig å komme med i EF-samarbeidet på en slik måte at vi med tiden kan bli en de facto medlem av EF».

Hvis Folkebevegelsen først skal mobiliseres »når det formelle medlemskap igjen blir aktuelt», vil jo Norge allerede være reelt sett medlem i EEC! Det vil si at vi på en rekke områder vil være uhyre sammenflettet med EEC økonomisk og politisk. For igjen å sitere Industriforbundet, »vil medlemskaps-spørsmålet i en slik situasjon være et langt mindre stridsspørsmål enn i dag». Det vil bli uhyre vanskelig å mobilisere motstand mot det som vil bli framstilt som bare en formalisering av virkeligheten.

Når ikke Folkebevegelsen mobiliseres nå, blir antakelig resultatet at vi får en avtale som åpner for glideflukt inn i EEC. Følgelig er »beredskapslinja» ei linje som sterkt undergraver folkets muligheter til å forsvare sjølråderetten. Den er som å dra på korstog uten skjold og brynje!

Mange SF'ere vil føle at dette er ei urettferdig beskyldning fordi jo SF sjøl har stilt krav til frihandelsavtalen, dvs. stilt krav »på det politiske feltet».

For det første har ikke kravene til avtalen stått på første plass hos SF, det har »omgrupperinga» gjort. For det andre ville det heller ikke vært tilstrekkelig dersom SF for sin del hadde satt kravene til avtalen fremst.

For hva er situasjonen? DNA, Høyre og FNV har hengt et Damoklessverd over regjeringa Korvald: Strauss holder »døra til EF åpen», EECs forhandlere vil trekke Korvald nærmest mulig medlemskap etter hvert, og Reiulf Steen og Kaare Willoch forsøker å tvinge Korvald lengst mulig opp på EF-trappa ved

hjelp av sitt flertall på Stortinget.

Imperialismen og Ja-folket har tilrevet seg offensiven på en rekke felter. Motstanderne er kraftig svekket siden 25. september.

SFs linje med sjøl å ta støytten og holde Folkebevegelsen i beredskap, kan vi sammenfatte i følgende bilde fra fotballens verden:

Det er som å stille opp til landskamp mot Vest-Tyskland med bare Sigbjørn Slinning i forsvar og resten i garderoben. Når forsvarsmuren mangler, får toppscorerern Gert Möller skyte uforstyrret fra nært hold. Det blir det mange mål av.

Sagt i politisk språk. Dersom venstre i fronten alene skal slåss mot EEC-avtalene og Folkebevegelsen bare holdes i beredskap, får EEC-imperialismen og Ja-folket så lite motstand på den politiske arena, at de vil få inn en rekke fulltreffere i form av utviklingsklausul, valutasamarbeid etc. etc. i avtalen.

Dersom det skal forhindres at de får igjennom en avtale som peker mot medlemskap, holder det ikke med innsats fra frontens venstre deler. Regjeringa trenger all den støtte den kan få for å stå imot presset. »Organisasjonsspørsmålet må ses konkret», pleier SF å si. Dersom deres parole »Nei til Utviklingsklausul» skal få noe reelt innhold, må det tas organisatoriske tiltak som tilsvarer den politiske situasjonen. Dette innebærer at hele enhetsfronten inklusive Folkebevegelsen ikke bare må mobiliseres, men må arbeide for full steam nå. Det er noe sent å starte når vi har fått en avtale som betyr at Norge kan bli »de facto medlem».

Følgelig må vi trekke den konklusjon at »beredskapslinja» letter jobben for Industriforbundet og svekker folkets kamp.

»Å GJØRE NORGE ULIKT EF»

Dette er den andre SF-linja vi vil ta opp til kritikk. »Å gjøre Norge ulikt EF» oppfatter vi som ei linje for å reformere Norge vekk fra EEC. Også denne linja mener vi undervurderer monopolkapitalens offensive stilling. Den innbyr til illusjoner om hva som kan oppnås under kapitalismen. Den fører folkets kamp på avveie. Når er et land modent for EF?

Først vil vi ta opp selve forestillingen som ligger til grunn for linja. Vi siterer fra »Kampen Fortsetter»: »Vi må fremme krav som bruker den formelle sjølråderetten vi har 'sikret', krav som kan gi den et reelt innhold. Dermed gjør vi Norge ulikt EF, det er vår oppgave å sørge for at Norge aldri blir 'modent for EF'». (S. 22) ER det virkelig slik at hvis vi sikrer noe mindre monopolisering og sentralisering, så blir vi ikke moden for EEC i den forstand at vi ikke kan bli medlem? Sant nok vil ikke Island og Færøyane bli medlem fordi de ville bli overrent av EEC-gigantene. Men Irland er da både mer

desentralisert og mindre monopolisert i industrien enn Norge. Likevel er de medlem. Pompidou taler sogar i alvor om å gjøre både Spania, Hellas, Tyrkia og Portugal til medlemmer om noen år! De er enda mer preget av jordbruk og småindustri.

Sant nok må den herskende klasse i ethvert søkerland finne det profitabelt for sine egen del å gå inn. Men på dette stadium har norsk monopolkapital vært siden 1961 og vil fortsatt forbli det. Det er derfor ikke endringer i den økonomiske basis som er avgjørende for om vi skal bli medlem av EEC. Det er for et land på Norges nivå den politiske kampen i ei folkeavstemning eller på Stortinget som avgjør om Norge blir medlem. Selv om massene er drivkrafta, faller avgjørelsen på det politiske planet. Nok en gang ser vi hvordan SF oppfordrer folket til å kaste sine krefter inn i et feilspor. Som hovedlinje for å hindre medlemskap er »å gjøre Norge ulikt EF», feilslått. Som underordnet linje for å forpurre de EEC-forberedelser som monopolkapitalen driver, er denne linja helt utmerket.

»Å rokke monopolenes makt»

Hva går denne linja ut på? I sin kronikk i Dagbladet — som vi i all hovedsak synes er utmerket — utdyper Berge Furre hva det er »å gjøre Norge ulikt EF»: »Tingingane må frå norsk side ta sikte på å skaffa oss ein avtale som blir eit brukeleg virkemiddel til å fremje utjamning mellom grupper og landsdelar.» I »Kampen Fortsetter» heter det vidare: »Hovedkravet er en distrikts- og industripolitikk som kan . . . skape en industristruktur som gjør det mulig for norske myndigheter, for de ansatte og for lokalsamfunnet omkring bedriftene å ha effektiv kontroll med bedriftenes utvikling.» I sin Dagblad-kronikk går Berge Furre også noe inn på dette: » . . . dei lønstakararar som sa nei til medlemskap må få sjansen til å setja iverk ein industripolitikk som gjev . . . fabrikkgolvet reell innverknad på utviklinga av industriarbeidsplassane.» Enda tydeligere blir det at SF tenker seg at arbeiderne nå kan gå til storm mot monopolenes posisjoner når vi tar en titt i SFs studiesirkel om »Veien til sosialisme» som studeres i disse dager: »Det er nødvendig å utfordre kapitalens herredømme gjennom vår praksis i dag. Arbeiderklassen og de andre lag av folket må øke sine makt også under kapitalismen. Først og fremst må dette gå ut på å tilrive seg stadig flere sider ved produksjonen, gjennom offensiv kamp. Det viktigste er endringer i økonomien, samfunnets basis. Det faglige arbeidet må i tillegg til lønnskamp sikte mot tiltak og krav som kan forandre maktforholdene mellom klassene.» (s. 19) Også Kommunistisk Ungdom har i sitt anti-monopolistiske manifest slått til lyd for ei liknende linje.

Hva er det slags krav SF stiller her? Egentlig kan ikke SF snakke om »reell

innverknad på industriarbeidsplassane» og »å tilrive seg stadig flere sider ved produksjonen» uten samtidig å stille seg spørsmålet om eiendomsretten. Ettersom det ikke er strategien for sosialismen som står til diskusjon i denne artikkelen, skal vi ikke ta dette grunnleggende spørsmål opp. Vi vil bare minne om at det under monopolkapitalens diktatur ikke er mulig å sette i verk en serie av reformer for å få »reell innverknad». For reformer kan bare skride fram til det punkt der herskerklassens interesser, så som disposisjonsretten over produksjonsmidlene, kommer i fare: »... hver gang det er noen alvorlig økning av den klassekamp som er inneboende i et samfunn, kan intet annet alternativ enn borgerskapets diktatur eller proletariatets diktatur komme på tale.» (Lenin, The first Congress of the Communist International, Collected Works, 4th Russian ed., bind 28, s. 441.)

Noen »reell innverknad» får arbeiderne ikke før eiendomsretten er opphevet, før proletariatets diktatur er innført. Å lansere slike paroler i den nåværende situasjon er bare å gi illusjoner om hva som kan oppnås under kapitalismen.

Kampen er i dag defensiv

Kamerater i SF, er situasjonen i Norge i dag slik at dere bør oppfordre arbeidere og progressive lag av folket til å »gjøre Norge ulikt EF», »å utjamne mellom grupper og landsdeler» og »å forandre maktforholdene mellom klassene»?

Vi mener i innledninga å ha slått fast den selvsagthet, at imperialismens og monopolkapitalens makt over produksjonsmidlene på intet vis er rokket etter 25. september. Tvert imot har monopolkapitalen fortsatt sin offensiv på det økonomiske feltet:

- tendensen i dag er nedleggelser og fusjoner, dvs. konsentrasjon av kapitalen
- tendensen i dag er utkonkurrering av utkantbedrifter, at finanskapitalen trekker ut kapital fra ulønnsomme småbedrifter i utkantene og plasserer den i profitable bransjer i byregionene, dvs. sentralisering av kapitalen.
- tendensen er i dag at staten med sin avgifts-, låne- og distriktsbyggingspolitikk støtter både kapitalens sentralisering og konsentrasjon.

Når vi marxist-leninister snakker om at situasjonen for folket er defensiv, så tenker vi oss omtrent følgende bilde: Monopolkapitalen iverksetter en rekke framstøt som sentralisering og konsentrasjon for å trygge sin profitt. Disse framstøtene rammer hele tida folk i utkantene og på arbeidsplassene ellers. Folket står da med ryggen mot veggen og må forsvare seg mot nedleggelsene og fusjonene etc. Det står i dag ikke i en slik posisjon at horisonten er skyfri, at det ikke kommer flere slike angrep en må forsvare seg mot!

- Arbeiderne på Båtservice Verft, hadde ikke som oppgave »å tilrive seg stadig flere sider ved produksjonen», men tvert imot å forhindre Andresens Bank i å legge ned hele bedriften, å stoppe sentralisering av kapitalen til Oslo-regionen.
- Arbeiderne hos Ringstad hadde ikke som oppgave »å forandre maktforholdene mellom klassene», men tvert imot å hindre sammenslåing med Stabburet og stoppe økt kapitalkonsentrasjon hos monopolkapitalen.

Båtservice Verft og Ringstad er ikke et par tilfeldige enkeltteksempler. Nedlegginger og fusjoner er en allmenn, objektiv tendens under kapitalismen. Den norske arbeiderklassen vil derfor i tida framover bli møtt med en flod av framstøt av typen »Båtservice» og »Ringstad».

Å legge vekt på offensiv kamp av typen »utjamning mellom landsdeler» og å »forandre maktforholdene mellom klassene» er å kanalisere folkets krefter i feil retning. Det er å gi illusjoner om hva som kan oppnås under kapitalismen. Det er å vende ryggen til EEC-imperialismens hovedframstøt, den utviklingsbare avtalen.

ER DELSEIRER MULIG?

At kampen er defensiv betyr imidlertid ikke at folket ikke kan vinne delseirer under monopolkapitalismens diktatur. Hva er betingelsene for dette?

Om dette sier Stalin: »I motsetning til metafysikken ser ikke dialektikken utviklingsprosessen som en likefram vekstprosess der kvantitative endringer ikke fører til kvalitative endringer, men som ei utvikling som går fra betydningsløse, umerkelige kvantitative endringer til klare, grunnleggende endringer, til kvalitative endringer; ei utvikling der de kvalitative endringer ikke kommer gradvis, men raskt og plutselig, i form av sprang fra en tilstand til en annen. De kommer ikke tilfeldig, men som det naturlige resultatet av umerkelige og gradvise kvantitative endringer.»

Hva innebærer nå dette? Når monopolkapitalens undertrykkelse av massene er kommet til et visst kritisk punkt, foreligger betingelsen for »raske kvalitative endringer»:

- Under depresjonen på 30-tallet ble stadig flere tusener av bønder slått konkurs av statens sparepolitikk og bankenes krav på gjeldsinnfrielse. På dette punkt reiste bøndene seg til kamp for sine interesser og opprettet Landbruksmonopolene.

Hvordan et slikt midlertidig, taktisk framstøt fra massene faller ut, avhenger sjølsagt av styrkeforholdet mellom monopolkapitalen og arbeiderklassen. *Klassekampen* spiller her en avgjørende rolle, ikke bare utviklinga i den økonomiske basis.

I dag står arbeiderklassen og folket minst overfor to slike »kritiske punkt»: I

spørsmålet om 50-mils fiskerigrense og momsen.

- Fiskerne er iflg. Fiskeritellinga av 1971 redusert fra 60 000 i 1960 til 34 000 i fjor. Mange fiskearter er i ferd med å utryddes.
- Reallønnene har for store folkegrupper gått ned. Det kjennes særlig for de barnerike familiene. Momsen er ei urettferdig beskatning nettopp mot dem, og er »dråpen som får begeret til å flyte over».

I begge disse spørsmåla har »umerkelige kvantitative endringer» ført oss til det punkt der »kvalitative endringer» kan komme »raskt og plutselig» i form av »sprang fra en tilstand til en annen», dvs. til gjennomføringa av 50-milsgrense og avskaffing av moms på matvarer.

Slike endringer som dette rokker ikke ved »maktforholdene mellom klassene». Det dreier seg om *delseirer* folket kan vinne på avgrensede felter når motsetningene på disse feltene er sterkt skjerpet. *Dersom* denne skjerpinga skal føre til en delseier, kommer det helt an på *klassekampens nivå*, folkets evne til å føre organisert kamp. Delseirene kommer ikke rekende på ei fjøl som resultat av endringene i basis alene.

Å SE UTOVER DAGSKAMPEN

Marxist-leninister anklages titt og ofte for bare å slåss for dagskrav, for å være »økonomister». Stemmer det med de faktiske forhold at vi formaner folket til bare å drive defensiv kamp? Tvert imot har vi i »Klassekampen» alltid propagandert for et sosialistisk samfunn under proletariatets demokratiske diktatur. Konkret har vi propagandert for sosialismen ved å vise til folkets kår i Albania og Kina.

Som den første revolusjonære bevegelsen i Norge er vi i ferd med å skape et program for den norske revolusjonen, med et arbeidsprogram for gjennomføring av dagskampen. Vi gir også ut et prinsipp-program der vi trekker opp hovedlinjene for hvordan Norge bør se ut under proletariatets diktatur. Vi propaganderer i dette prinsipp-programmet så absolutt for arbeiderklassens fulle kontroll over produksjonsmidlene. Vi propaganderer for desentralisering og utjamning mellom landsdelene, etc.

Det som er viktig i klassekampen, og som SF glemmer, er å skille mellom følgende: For det første hva vi kan oppnå under monopolkapitalens diktatur. For disse kortsiktige måla bør vi lansere *handlingsparoler*. For det andre hva vi kan oppnå under proletariatets diktatur. For dette lanserer vi *propagandaparoler*.

Det hører ikke hjemme i dagens situasjon å fremme handlingsparoler om »å rokke maktforholdene mellom klassene» ... »i vår praksis i dag», når dette først kan oppnås under sosialismen. *Det bare tjener til å avspore folkets kamp fra de virkelige framstøtene fra EEC og monopolkapitalen.*

SPØRSMÅL TIL SF

1. »Tilhengerne har gått sterkt fram på alle felter. Motstanderne er blitt merkbart svekket. Situasjonen er mørkere, men den er ikke svart.»

Slik, men ikke bare slik er situasjonen. Jorda er fruktbar for klassekampen. Folket hadde en politisk bevissthet som aldri før under folkeavstemninga. Det er i dag kampvillige.

Kamerater i SF. Dere har vist til farene ved en avtale »som kan åpne for glideflukt inn i EF». Viser ikke situasjonen at arbeidet for å stoppe dette framstøtet må prioriteres i EEC-saken?

2. Folkebevegelsen var folkets viktigste organisatoriske våpen i kampen mot EEC-imperialismen. Hvis den mørke situasjonen skal endres, krever ikke det at den folkelige enhetsfronten mot EEC på ny bygges og utvikles? Og spesielt at Folkebevegelsen »vekkes til live» og kaster sine krefter inn for å hindre at vi får en slik avtale som dere frykter?

Marxist-leninistene lanserte tidlig parolen om å holde oppe en varig front mot EECs framstøt. Det er i dag parolen for vårt arbeid innen Folkebevegelsen å gjenreise den til den nødvendige styrke. Men dette kan vi sjølsagt ikke makte å gjennomføre alene. Vi vil sterkt framheve at denne oppgaven er det bare enhetsfrontens venstre del som kan makte å gjennomføre – sammen.

Kamerater i SF. Er det ikke riktig at SF har et ansvar for hardt å arbeide for at Folkebevegelsen gjenreises?

To marxist-leninister i Arbeiderkomiteen

folkets kultur

Om Tor Obrestad: Sauda! Streik!

Når man skal skrive om ei bok må man velge om man skal legge vekt på presentasjonen av den eller på å diskutere den. I det følgende har jeg valgt utelukkende å konsentrere meg om det siste. Jeg forutsetter da at boka, *Sauda! Streik!*, er kjent, lest. Dette gir meg muligheten til i stedet for å fortelle om hva boka handler om, å gå inn på andre og på det nåværende tidspunkt vesentligere ting. Denne artikkelen er dermed et bidrag til debatten om Tor Obrestads roman *Sauda! Streik!*. Den er delt opp i tre deler. Første del forsøker å forklare hvorfor bokas form er blitt slik som den er. Andre del tar opp den etter min mening viktigste årsak til at romanen er blitt et stort kunstverk. Tredje delen tar opp et par kritiske punkter, med særlig henblikk på framtidige bøker som bygger på samme arbeidsmetode som Obrestads.

FORMEN

Før Tor Obrestad satte seg ned for å skrive den romanen som ble til *Sauda! Streik!* gjorde han et grundig forarbeid. Han samlet inn stoff som hadde tilknytning til den streiken ovnshusarbeiderne ved EFP i Sauda gjennomførte forsommeren 1970. Dette ble et enormt og høyst mangfoldig materiale: Bygde- og bedriftshistorie, fagforeningsprotokoller, avisartikler fra juni -70, intervju og samtaler med de streikende på EFP og deres slektninger, etc. etc. Når dette materiale var innsamlet kunne det egentlige arbeidet begynne: å gi form til romanen. Men jeg tror det er viktig å merke seg at allerede før han begynte på det så visste han hva han ville med sin ennå uskrevne roman. Han reiste nok ikke til Sauda ved en tilfeldighet. Han reiste dit fordi han hadde en bestemt plan med det. Siden Obrestad er forfatter og kommunist kan man med sikkerhet si at han på forhånd hadde satt seg følgende mål:

Å skrive en roman som kunne gi et sant bilde av streiken i Sauda, skrevet på en slik måte at den kunne gi inspirasjon til den norske arbeiderklassen i dens kamp.

Når stoffet er samlet blir oppgaven å skrive en slik roman. Hvordan har Obrestad løst denne oppgaven? Hvilke muligheter har han hatt, med det innsamlede materiale foran seg? Vi kan skissere opp følgende muligheter:

1. Han kunne skrive en ren dokumentarisk roman.
2. Han kunne bruke det innsamlede materiale til å skrive om en oppdiktet streik på et oppdiktet industristed.

3. Han kunne bruke materialet til underlag for en roman slik at de faktiske begivenhetene kunne kontrolleres, men samtidig slik at han sto fritt til å dikte uavhengig av det dokumentariske underlaget.

Hvilke av disse alternativene vil best kunne tjene til å utrykke Obrestads målsetning? La oss ta dem ett for ett.

Alternativ 1: Dokumentarisk roman. Jeg påstår: En oppdiktet roman har større muligheter for å inspirere leserne enn en dokumentarisk framstilling. Dette er en påstand jeg tror kommunistiske forfattere vil holde hardt på. Ikke minst fordi de på den måten vil vise at de har kommet ut av det litterære landskapet som den dokumentariske romanform fikk slik voldsom oppsving i, på slutten av 60-tallet. Det er viktig å være klar over at dokumentarismen oppsto som et forsøk på å løse romanens krise. Til dens ideologi ligger postulatet om at virkeligheten er mer spennende enn noen roman, og at diktning er en smule gammeldags i en verden hvor virkeligheten trenger seg på fra alle kanter. For en kommunistisk forfatter eksisterer ingen romanens krise, og dokumentarismens problematikk, fakta/diktning, er en avsporing av debatten om hvem forfatterne bør skrive *om* og for *hvem*. Derfor vil en kommunistisk forfatter oppleve den dokumentariske formen som litt hensiktsløs, akkurat nå.

Alternativ 2: Fiktiv roman. Mens alternativ 1 må bli avvist ut fra en historisk betinget litterær diskusjon, må alternativ 2 bli avvist ut fra den historiske situasjonen den norske arbeiderklassen befinner seg i i 1972. Hvis Obrestad hadde valgt å bruke det innsamlede stoffet til å skrive om en oppdiktet streik i en oppdiktet industrikommune ville formålet med Obrestads roman, nemlig å fortelle om en faktisk begivenhet, falle bort. Nå hadde for så vidt ikke det vært noen katastrofe, men i og med at det faktiske underlaget falt bort ville også inspirasjonen boka kunne gi den norske arbeiderklassen i dag falle bort. For det er jo av stor viktighet at det Obrestad forteller om *faktisk* har skjedd, og ikke i 1930, eller i Italia i 1970, men i Norge i 1970. Uten dette faktiske kunne boka lett ha blitt avfeid som en kommunistisk fantasi, en eksotisk drøm uten kontakt med norsk virkelighet. Uansett hvor stor diktning en ren oppdiktet roman ville ha blitt, ville den hatt vanskeligheter med å nå utover det politisk abstrakte.

Obrestad har valgt alternativ 3: På bakgrunn av det innsamlede materiale å skrive en fiktiv roman om streiken i Sauda 1970. Det som er sant er at streiken fant sted, at den forløp slik som den er beskrevet, men personer, scener, replikker etc. kan være oppdiktet. Obrestad står m.a.o. fritt i forhold til stoffet, men ikke friere enn at han kan bli avslørt hvis han forfalsker det. Han kan ikke skrive at Kjell Sand gjorde det og det, hvis streikelederen i Sauda faktisk gjorde det stikk motsatte. Men det er ingenting i veien for å utstyre ham med kone og barn f.eks. selv om han i virkeligheten ikke hadde det. Men folk i Sauda ville ha protestert hvis Obrestad hadde latt Kjell Sand i spissen for 600 mann erobre direktørvillaen i Sauda og kaste direktøren og hans familie på sjøen. Det jeg mener med dette er: Obrestad har valgt en form å skrive

romanen om streiken i Sauda som gjør ham faktisk bundet, men formelt fri.

Denne diskusjonen har jeg latt løpe så lenge fordi det nå en gang er blitt reist kritikk mot Obrestad nettopp for den formen han har valgt. Selv synes jeg ikke at disse innvendingene er så veldig interessante (og hadde Kjell Sand vært gjort til SF'er eller progressiv AP-mann så tror jeg ikke at de hadde framkommet), men jeg har forsøkt å avvise den ved å vise at stoffet krever denne formen av en forfatter som er kommunist og altså vil tjene arbeiderklassen i Norge ved å skrive en roman om streiken i Sauda.

HOLDNINGA TIL FOLKET OG TIL KOMMUNISMEN

Så til boka. Den velger jeg å beskrive ved å se den i sammenheng med det Obrestad har skrevet tidligere, ikke minst fordi det i denne romanen finnes noe som aldri har vært hos Obrestad før, og som er hovedårsaken til at dette er blitt en stor roman.

I Obrestads første prosabok, Vind, 1966, handler en av novellene, »Dåpen», om en ung mann som virkeligheten har gått i stå for. Obrestad beskriver dette gjennom larmende, klebrige og kvalme bilder. Alt er ille, absolutt alt. Til og med når den unge mannen forviller seg inn på et konditori og får et wienerbrød, ja da er selvfølgelig wienerbrødet seigt og gammelt. Ikke en gang et ferskt wienerbrød unner Obrestad den stakkars unge mannen. I romanen fra 1969, Marionettar, er det noen karer som sitter og drikker i ei stue, de drikker seg fulle, drar på kafe og blir enda fullere, noen drar på dans, og det blir bare spy og elendighet. Morgenen etter kjeder to av karene seg i bakrusen og de steiner en sau. Obrestad skriver om dette med fortvilelse. Han synes det er fælt at det er sånn, men fortvilelsen slår over i avsmak, man merker en moralist som ikke liker fulle folk, enten det er på kafe eller på dans. Han er mer skuffet over menneskene enn han vil forstå dem, enn si akseptere dem. Og nettopp ved ikke å akseptere folk, kommer han aldri ut av dilemmaet romanen handler om. Boka uttrykker en skuffet, borgerlig humanists livsfølelse. Heller ikke i diktsamlingen »Den norske løve» har han kommet helt ut av det, man merker det gjennom den litt dekorative, deklamatoriske holdningen han inntar nå og da. Alt dette er borte i Sauda! Streik!

Sauda! Streik! godtar folk som de er. Det gir boka en naturlighet som er helt ny i hans forfatterskap. Allerede i åpningskapitlet noterer man seg det: »Når Martin Anda valde å ta den vanlege fjordbåten og ikkje hydrofoilen til Sauda var det fordi han vart sentimental av å vera heime. (Han angra før han kom til Jelsa.) Han kunne røre seg på fjordbåtane, gå omkring og oppleve reisa.» Så følger en lidderlig god skildring av denne båtreisa, hvor fint det er å reise med fjordbåten. Men altså likevel denne parantesen: han angra at han ikke hadde tatt hydrofoilen likevel, og det hele skyldtes altså en sentimentalitet, men fint likevel, men altså litt kjedelig. Aldri i verden om den tidligere Obrestad hadde maktet å få til den fine stemningen ved å reise, samtidig som det er litt kjedelig, når alt kommer til alt. Nå kan han det, og skildrer dermed en langsom reise slik de fleste av oss kjenner den. Dette kan synes veldig

spissfindig, men jeg tror det er viktig å nevne det. Det er jo i detaljene at en romans bærekraft bygges opp, svikter detaljene nytter det lite at beskrivelsen av Sauda-streiken er politisk korrekt. Og her, i denne boka, har Obrestad helt ned til de små detaljene et selvfølgelig, aksepterende forhold til det han skriver om. Det gir boka dens rolige, varme flyt.

Men det er også en annen naturlighet, en annen selvfølgelighet i Sauda! Streik! I kapittel 2 står det plutselig et sted: »Martin Anda gikk under dei lette kronene i Slottsparken og funderte på kva han skulle seie. Han hadde skolert seg i revolusjonens teori, gjennomgått ein studiesirkel i marxismen-leninismen, Mao Tsetungs tenkning. Han hadde arbeidd i utkanten av den revolusjonære rørsla, slenge med fram gjennom våren. Men han hadde ikkje nådd det stadiet då ein ser seg sjølv som ein objektivt arbeidande del av eit stort maskineri. Han betrakta seg ikkje som ein fisk som glei gjennom straumen.» Slik står det altså, lavmælt uten store fakter, det er en kort opplysning som gis. Han gir seg ikke til å diskutere: Er det riktig at folk skal se på seg selv som en objektivt arbeidende del av et stort maskineri. Det fastslås som et mål, som Martin Anda ennå ikke har nådd. Obrestad er m.a.o. kommunist, og han er kommunist på et nivå hvor kommunismen er en selvfølgelighet.

Denne motsigelsen mellom å akseptere folk som de er og å akseptere kommunismen som det selvfølgelige rette, er det som gir boka dens store rikdom, det er i den bokas spenning og skjønnhet ligger. Det er denne dobbelte, grunnleggende godtagelse som gjør boka til et inspirerende verk for den norske arbeiderklassen. Her kan man kjenne seg igjen, og her framtrer også det som kan forandre vår tilværelse på en naturlig, ja nødvendig måte.

Hvis boka bare hadde akseptert folk som de er, hadde den blitt perspektivløs. Hvis boka bare hadde inneholdt en selvfølgelig godtakelse av marxismen-leninismen som den teori og praksis som kan frigjøre arbeiderklassen, og manglet akseptering av folks liv, ville boka blitt en kjedelig dosering av riktige prinsipper.

KJELL SAND OG LARS ANDERSEN

Det er på denne bakgrunn at bokas menneskeskildring bør bli et mønster for kommunistiske forfattere. Jeg tenker på portrettene av romanens to motpoler, streikelederen, marxist-leninisten Kjell Sand, og forbundsformannen i kjemisk, den sosialdemokratiske pampen Lars Andersen. Det er ikke her en endimensjonal skildring av den gode og den onde. Det er heller ikke en forståelsesfull skildring av to allmennmennesker som tilfeldigvis har havnet på hver sin side. Det er portrettet av to personer som er innfanget i hver sin og diametralt motsatte verdensanskuelse.

Kjell Sand er bokas helt. Men han gjør mange feil. Men vi fordømmer ikke feilene hans, vi kan lære av dem. Han har også mange fine egenskaper. Han er en utpreget ledertype, med evne til å inspirere, til å tenne kampgløden hos folk, til å få dem til å forstå hvem som er venn og hvem som er fiende. Men

hans gode egenskaper blir ikke forklart ut fra et mystisk proletært heltebegrep. Det blir forklart ut fra at han er leder for og medlem av en marxist-leninistisk gruppe, og at denne fungerer. At hans feil ikke blir personlige brister ved hans karakter, skyldes det samme. Gjennom deltakelse i ML-gruppa kan hans feil bli korrigert. Personen Kjell Sand, som Sauda kjenner som streikeleder, blir skapt og har sin basis på loftet hjemme hos seg selv, hvor ML-gruppa møtes til studier og diskusjon. Portrettet av Kjell Sand er et framskredent portrett av en person innfanget i den proletære verdensanskuelsen.

På tilsvarende måte blir portrettet av Lars Andersen av en fyr som er innfanget i den borgerlige verdensanskuelsen, i den sosialdemokratiske variantens særegne forkledning. Det er blitt påstått at Lars Andersen blir avkledd i boka, det er jeg ikke enig i. Det er sosialdemokratiet som blir avkledd. Avkledd, men ikke latterliggjort. Lars Andersen er en dyktig mann, han gjør en god jobb for dem som lønner ham, han eier ikke skrupler, når slaget er tapt går han over på ovnshusarbeidernes side og fører lojalt forhandlingene på deres vegne. (Legg merke til i kapitlet om forhandlingene hvordan Lars Andersen står på Kjell Sands side når han blir tvunget til det ved direkte konfrontasjon.) Han får blomster av Sauda-arbeiderne etter forhandlingene. Boka viser at blomstene var vel fortjent, men at det var en farlig mann de ga blomster til, en mann fanget inn i en arbeiderfiendtlig verdensanskuelse, en sosialdemokrat.

ARBEIDERKLASSENS TRADISJONER

Jeg begynte denne artikkelen med å nevne at Obrestad har samlet inn masse stoff omkring streiken. Bl.a. har han samlet inn et stort materiale om Saudas historie, om arbeiderklassen i Sauda i dette århundre, og om bedriften EFP. Disse historiene blir fortalt hovedsakelig gjennom dialoger på arbeidsplassen, eller på Torgheim kafe. Teknisk har Obrestad løst dette ved et utmerket valg av en gjennomgangsfigur, den progressive og vitebegjærlige studenten Martin Anda. Det er til ham forfatteren lar arbeiderne ved EFP fortelle brokker av klassens historie i Sauda. Og her er vi ved enda en viktig grunn til at romanen ikke er skrevet som dokumentarisk roman. For det har vært nødvendig for Obrestad å vise at Sauda har en tradisjonsrik og bevisst arbeiderklasse. Dette gjøres mest levende ved å la klassens egen historie sirkulere blant dem som lever der, og som selv er opprettholdere av den samme historie.

Dette er imidlertid ikke alt materiale Obrestad bygger romanen på. Han bygger også på et annet rikt materiale. Han bygger på arbeiderklassens historiske erfaringer, slik den er oppsummert av klassens store teoretikere. Fint får han dette inn i teksten. Hele kapitler kan hvile i tyngden av et klassisk sitat. Ofte begynner og avsluttes kapitler med teoretiske utlegninger. Dette fungerer på grunn av de tingene jeg har nevnt før: riktig valg av form, og hans framskredne selvfolgelige holdning. Hans teoretiske utlegninger blir aldri kjedelige, belærende, men styrker teksten betraktelig, de er spennende, fulle

av poetisk kraft, og det fordi de er badet i nødvendighet, fordi de er forutsetninger for det som boka handler om (jeg synes hans teoretiske passasjer er langt mer poetiske enn de mer tradisjonelt poetiske, jeg synes Obrestad kan bli litt vel poetisk når han skal være poetisk, juni kan bli litt for grønn, bjørkeløv litt for lyst, nå, dette er pirk).

TO KRITISKE BEMERKNINGER

Apropos pirk. Obrestads bok er ikke uten svake sider. Jeg skal her begrense meg til å ta opp to av dem. Det første går på arbeidsmåten for en som samler materiale om en faktisk begivenhet. Streiken i Sauda foregikk i juni 1970. En annen av årets bøker, Kjartan Fløgstads Fangliner, har også sitt emne fra Sauda. En av novellene fra den er lagt til umiddelbart etter streikens avblåsing, og det nevnes da at streiken foregikk midt under fotball-VM i Mexico. Hos Obrestad blir dette overhodet ikke reflektert, enda VM sikkert spilte en stor rolle i folks utstrakte fritid under streiken og sikkert avfødde mange gode replikker. (De streiket fordi de ville se VM, heter det hos Fløgstad). Årsaken til at dette ikke er med tror jeg ikke er at Obrestad synes VM er for uvesentlig, men at han neppe har vært klar over sammentreffet. Ingen av dem han har intervjuet har vel nevnt det for ham. For når man blir intervjuet om streiken så vil de intervjuede selv anse VM i TV for uvesentlig til å nevnes. Men for en forfatter er ikke uvesentligheter uvesentligheter. Lærdommen bør bli: I tillegg til alt annet materiale bør en forfatter også samle inn materiale omkring det sosiale miljø folk lever under, altså: hva gikk på Kino? Hva gikk i TV? Hvordan lå lokallaget i fotball an i serien?

Kritisk punkt 2. Midt i en setning mot slutten av boka står det at bankene i Sauda hadde gitt de streikende henstand med betaling av gjeld så lenge det var streik. Dette syntes jeg var en uhyre viktig opplysning, og burde ikke Obrestad ha gått mer inn på dette? Den moderne arbeiderklassen skiller seg fra arbeiderklassen før ved at den er en forgjeldet arbeiderklasse. At dette er et forhold som kan bli benyttet mot folk som streiker synes meg opplagt. Derfor ville folk ha vært tjent med at de hadde fått vite hvordan dette ble taklet i Sauda.

D. S.

internasjonalt

Om den franske venstreunionen

Den 17. juni 1972 ble det franske revisjonistpartiet (PCF) og det franske sosialistpartiet (PS) enige om å stille opp til parlamentsvalgene med et felles regjeringsprogram. Dette programmet er spredd i masseomfang og ivrig diskutert – av politikerne, men også av vanlige folk. Det lover reformer, hevder å være mot monopolene og å åpne veien for en fredelig overgang til sosialismen. Derfor er det også blitt sammenliknet med Folkefronten i Chile. Vi skal ta opp noen sider ved programmet i denne artikkelen og drøfte om det virkelig er en trusel mot monopolene.

Valgene er nylig blitt avholdt. De avslørte noen av de lovlige midlene høyrekreftene rår over for å gå mot et folkeflertall, og ga en påminnelse til alle som har lit til parlamentarismen. Gaullistene og deres allierte (URP), som har hatt regjeringsmakta, sikret seg et nytt parlamentsflertall. Dette trass i at de hadde 61% av stemmene mot seg i første valgomgang. Metodene var: – valgordninga, hestehandel over hodet på velgerne og presidentens misbruk av sin makt.

Vi skal ikke forsøke å analysere de politiske strømningene i det franske folket. Men la oss nevne at ml'erne og andre venstregrupperinger boikottet valget.

GAULLISTENE I SADELEN

Siden 1957 har gaullistene kontrollert regjeringa. Et typisk trekk ved gaullistpartiet er innslaget av finansmonopolister i lederskiktet. Pompidou, som nå innehar presidentverdiggheten, var direktør i Rothschild-gruppa.

Staten har gjennom femårsplaner og statlig subsidiering fremmet en kraftig

monopolisering. Målet har vært å skape et antall monopoler som vil kunne konkurrere med de fremste i Europa. En rekke av de største konsernene har fusjonert med hverandre: Thomson/C. G. E./Alsthom, Saint-Gobain/Point-a-Mousson osv. I dag har mindre enn 1 % av foretakene 61 % av omsetninga.

Den samme utviklinga har funnet sted i bank- og finanssektoren. Der har vi sett oppsiktsvekkende fusjoner på tvers av landegrensene — Commerzbank/Credit Lyonnais/Banco di Roma osv.

I den samme tida har gamle industriområder og næringer blitt lagt øde (stålverk og gruver i nord, tekstil osv.). Produksjonen er blitt konsentrert til de store byene, særlig Paris, eller til enkeltstående mammutbedrifter ute på landsbygda (sml. Jernverket i Mo). Etter folketellinga har antall jordbrukere sunket med 2 millioner på 15 år. Arbeidsledigheten har vært konstant høy (3–600 000, eller 1,5–3 %). Samtidig har Frankrike importert 2,5 million fremmedarbeidere for å ta de dårligste og hardeste jobbene med den laveste betalinga.

Produktivitetsøkninga (juli 1962–juli 1972) kan regnes til 84%, men toppen et par prosent av dette er blitt tatt ut i økt realdisponibel inntekt. Husleiene har steget med 170 % på denne tida.

Motstanden mot regimet viste seg i opprøret i 1968. Trass i nederlaget den gang har kampen økt. Særlig de siste årene har det funnet sted harde, langvarige streiker med omfattende solidaritetsaksjoner slik at de er blitt ført fram til seier. Bønder, fremmedarbeidere, ungdom, håndverkere og småhandlere har hver på sin måte uttrykt sin misnøye gjennom aksjoner.

En rekke skandaler har i tillegg virket til å svekke regimet. Parlamentsmedlemmer fra gaullistpartiet har vært innblandet i tomte- og boligsvindel, de har samarbeidet med politiet for å «beskytte» prostitusjonsskjeder (i Lyon). Det er blitt avslørt korrupsjon i rikskringkastinga slik at kringkastingssjefen (gaullist) måtte gå, og det har vært korrupsjonsskandaler i forbindelse med statlig bygg- og anleggsvirksomhet. Overalt har det vært gaullister som har vært profitører.

Befolkningas respekt for de parlamentariske institusjonene og de politiske partiene har sunket. Gaullistpartiet prøver å reise kjerringa ved å love reformer. De byttet ut statsministeren, la «en ny europapolitikk» ut til folkeavstemning og mener nå at det vil finnes realøkonomisk grunnlag både for 60 års pensjonsalder, 40-timers arbeidsuke og garantert månedslønn på 1000 F innen 1978. Ikke noe av dette har gjort særlig inntrykk på velgerne.

Det er i denne situasjonen venstreunionen presenterer seg som en ny giv i fransk politikk, et skritt som åpner veien i retning av sosialisme. . .

Jeg skal ta opp noen av de mest sentrale punktene i programmet de stiller med.

ER PROGRAMMET ANTI-IMPERIALISTISK?

»PS har oppnådd prinsippet med PCF
om å beholde Frankrike i NATO
så lenge intet annet forsvarssystem er etablert»
(Mitterand, PS)

Jeg skal først minne litt om historia til PS, sosialistpartiet. Det gikk i spissen for NATO og EEC og stilte seg konsekvent på USA-imperialismens side i internasjonal politikk gjennom 1940- og 50-årene. De gikk så langt at de i 1948 splittet fagorganisasjonen i Frankrike — med penger fra CIA, for å svekke »den kommunistiske innflytelsen».

PS og imperialismen

Under »sosialisten» Ramadiers regjeringsperiode (1947) trappet Frankrike opp kolonikrigen i Vietnam. Massakrene mot den nasjonale bevegelsen på Madagaskar (89 000 døde) skjedde samtidig. Guy Mollet, den neste statsministeren fra PS, tok hand om opptrappinga av krigen mot frigjøringsbevegelsen i Algerie. Kolonistyrkene i Algerie ble økt fra 250 000 til 400 000. Sammen med England og Israel var han også ansvarlig for Suez-aksjonen med bombing av de største byene i Egypt.

Mitterand, som står som leder av sosialistpartiet, var innblandet i alle disse forbrytelsene. Ett eksempel: 12. mars 1954, da han var innenriksminister i regjeringa til Mendes-France, uttalte han i nasjonalforsamlinga: »Algerie, det er Frankrike. Og hvem blant dere, mesdames, messieurs, vil nøle med å bruke alle midler til å bevare Frankrike? . . . Alle de som på en eller annen måte forsøker å skape uorden og som har deling som mål, vil bli rammet av alle de midlene som står til vår disposisjon etter loven. Vi vil likeledes ramme alle de som bidrar til dette, selv om det bare er indirekte. . .»

Som innenriksminister var han direkte ansvarlig for bombing av algirske landsbyer, for konsentrasjonsleirer og tortur. Seinere tok han over justisministeriet i regjeringa til Guy Mollet og støttet konsekvent opp om den fortsatte kolonikrigen.

Fortida til PS er altså kolonialisme og lakeivirksomhet for USA-imperialismen.

Det franske kommunistpartiet og imperialismen

PCF, det franske kommunistpartiet, har fulgt Sovjets allmenne politiske linje med stor trofasthet. Folkelig press — også fra PCFs egne medlemmer — tvang riktignok partiet til å kritisere invasjonen i Tsjekkoslovakia, men så snart den første stormen var over stod PCF last og brast med Sovjet og skamroste »normaliseringa» i Tsjekkoslovakia. For å støtte Bresjnev-doktrinen

om »begrenset suverenitet» for landene i Øst-Europa har PCF valgt den løgnaktige taktikken å hevde at »det eksisterer ikke noen slik doktrine»(!) Det tsjekkiske, det romanske og det jugoslaviske folket vet bedre. PCF har støttet den sovjetrussiske militære ekspansjonen, sabotasjen av frigjøringsbevegelsene osv.

Men også det franske sosialistpartiets kolonialistiske politikk fikk PCFs støtte. Bare ett eksempel: PCF stemte for »utvidede fullmakter» til regjeringa Guy Mollet, de fullmaktene som regjeringa benyttet til å øke kolonihæren i Algerie med.

Det var først etter at regjeringa til PS falt, de Gaulle kom til makta og massebevegelsen i Frankrike mot Algerie-krigen ble virkelig massiv, at PCF støttet Algeries uavhengighet og den algirske frigjøringsbevegelsen.

Ingen av partiene har forandret synspunkt på disse spørsmålene. Mitterand skriver i boka si »La Rose au Poing» som kom ut rett etter fellesprogrammet: »... Jeg har valgt Vesten, Atlanterhavspakten og byggingen av Europa. Jeg glemmer ikke at jeg skylder USA min frihet. Kanskje har jeg en borgerlig oppfatning av denne friheten. Det er best å innrømme at jeg ikke kommer til å forandre på det.»

Marchais, generalsekretær i PCF, roser i sin rapport til partiets 20. kongress situasjonen i Sovjetunionen til himmels. Sovjetunionen har nådd et nytt nivå, sier han — »stadiet for den utviklede sosialismen». Han roser også Sovjetunionens innsats for fred og framsteg i verden.

Programmet

Hvordan kan disse partiene stå sammen om et regjeringsprogram? Jeg skal summere opp hovedpunktene i programmet på dette området.

Fortsatt medlemskap i NATO — for gjensidige balanserte styrkereduksjoner — for at USA skal delta i den europeiske sikkerhets- og samarbeidskonferansen (i Helsinki) — for samtidig oppløsning av Warszawapakten og NATO — for en defensiv militærallianse i Europa »som den franske hæren kan delta i» — slutt på den videre oppbyggingen av en fransk atomvåpenstyrke ... osv.

Vi må slå fast: Dette er ikke rettet mot supermaktene. USA og Sovjet samarbeider på stadig flere områder i å dele verden i innflytelsessoner seg imellom. De har baser over hele verden og en militær styrke som truer alle verdens folk. Gjensidige styrkereduksjoner svekker ikke dette systemet.

En kollektiv sikkerhetsordning i Europa med USA/Sovjet som ledende deltakere i forhandlingene kommer bare til å sementere supermaktens militære kontroll over de europeiske landenes forsvar.

Programmet går ikke mot USAs militære baser i Europa, det kritiserer ikke

Sovjets oppbygging av Middelhavsflåten.

Dessuten skal vi merke oss dette med at franske styrker skal kunne delta i en »defensiv» militærallianse i Europa.

Avkledd pynten er dette en politikk *for en Europahær, for bevaring av supermaktenes fortsatte overmakt i Europa, og en støtte til deres globale strategi om samarbeid og deling av verden.*

En skal ikke forundre seg over at programmet går inn for styrke-reduksjoner. USA og Sovjet har i dag all interesse av å redusere sine styrker i Europa, så lenge det ikke truer deres kontroll og deling av Europa i interessesfærer. Sovjet er interessert i å rette den militære krafta si østover – mot Kina og mot militære eventyr som støtten til Indias militære aggresjon mot Pakistan.

USA er blitt svekket gjennom nederlaget på slagmarken i Vietnam. Det økonomiske tilbakeslaget og motstanden i ungdomsmassene har gjort det vanskelig å holde styrkene på samme nivå som før. De ønsker å disponere styrkene sine friere, slik at en reduksjon i Europa kan gjøre det mulig å trappe opp i Thailand, Filippinene . . .

Vi skal også merke oss at programmet ikke berører de franske investeringene i utlandet, heller ikke problemet med sammensmelting av fransk og utenlandsk monopolkapital.

Jeg har lagt så stor vekt på punktet om imperialismen fordi jeg mener at det viser klart at venstreunionens mål ikke kan sammenliknes med en anti-imperialistisk folkefront. Det fins ingen likhet mellom dette programmet og f.eks. Allendes regjering i Chile.

NASJONALISERINGENE

»Ideen at arbeiderne skal velge sine arbeidsledere er ikke mer ment på alvor enn at elevene skal velge sine lærere, soldatene sine offiserer eller de sjuke sine leger.»

(Seguy, PCF, formann i CGT)

På dette punktet virker programmet ved første blick dristig. 9 av de største monopolene skal nasjonaliseres, staten skal tre inn som deleier i 4 andre og dessuten skal alle forretningsbanker og en rekke andre finansinstitusjoner nasjonaliseres. Dette skal gjennomføres i løpet av regjeringsperioden, altså i løpet av 5 år. Det er klart at dette vil bety en kraftig utvidelse av muligheten for statlig planlegging.

Men la oss se det fra en annen side. Etter nasjonaliseringene vil den statlige sektoren utgjøre 14% av brutto nasjonalprodukt, mot 10% i dag. 13% av befolkningen vil jobbe i den statlige sektoren, mot 9% i dag. 1% av foretakene vil være statlige.

Hva slags bedrifter er det de vil nasjonalisere? Med to unntak fins alle i

kjemisk, elektrisk eller metallurgisk industri. I disse sektorene har aksjekursen gjennomsnittlig sunket med 23,7%, 28,9% og 39,4% siden 1961 (og fram til forsommeren 1972). De monopolene venstreunionen velger å nasjonalisere danner ikke noe unntak fra dette! Tvert om har aksjekursen til f.eks. Wendel sunket 80% i denne tida, Rhone-Poulence 60 %. Det er altså monopoler der profitttraten er synkende venstreunionen vil nasjonalisere. Denne politikken er ikke ny. Borgerlige regjeringer har gjort akkurat det samme når de har nasjonalisert jernbaner, gruver osv.

La oss heller ikke glemme at aksjeeierne får erstatning. Prisen vil bli omkring 55 millioner F. Hvem skal betale det?

Men nasjonaliseringene vil bety en utvidelse av mulighetene for statlig planlegging. Spørsmålet er bare planlegging for hvem? Hva slags planlegging? Statlig planlegging er ikke nytt i Frankrike, tvert om har det hatt en meget avansert planlegging med 5-årsplaner siden 1948. Monopoliseringen under de Gaulle har nettopp vært fremmet av planleggingen. Noen saker som har betydning for spørsmålet om hva slags planlegging kan oppsummeres slik:

- Markedet kommer ikke til å skifte karakter, tvert om kommer Frankrike fremdeles til å være deltaker i et stort imperialistisk marked.
- Den kapitalistiske organiseringa av bedriftenes drift og lederskiktet vil bli beholdt.
- Planen skal ikke dirigere, men foreslå retningen og kontrollere etterpå.
- Det statlige embetsverket, statsapparatet, vil bli uforandret.

Kort sagt, dette er en utvidelse av den statsmonopolistiske kapitalismen, verken mer eller mindre!

DE SOSIALE TILTAKENE

Eksempler på de mest vidtgående tiltakene på dette området er:

- 60 års pensjonsalder, 55 for kvinner.
- 40 timers arbeidsuke.
- Garantert minstelønn 1000 F i måneden (for 40 timers uke, indeksregulert).

Dette skal gjennomføres i løpet av tida fram til 1977.

La oss med en gang minne om at gaullistene lover å gjennomføre det samme, men de trenger tida fram til 1978 for å fullføre!

I mai 1968 spilte disse kravene en viss rolle. De streikende gikk i spissen og kjempet for dem. Dengang sa PCF seg fornøyd med 46 og 47 timers arbeidsuke og minimumslønn på 520 F. Siden 1968 har prisene steget med 30–50% på de fleste varer, ofte mer. Produktivitetsøkningen er blitt betalt med mer slitasje på arbeiderne, hardere tempo, lengre reisetid. Løftene kommer nok rettferdige krav »i møte», men det er langt fra at de tilfredsstiller

de kravene arbeiderklassen med full rett kunne stille på dette området.

ARBEIDERREGJERING?

»At de (PCF) vil delta i regjeringen representerer ingen fare.
Jeg vil gå så langt som å hevde at det er nødvendig –
hvis vi vil ha en venstreregjering uten at det oppstår problemer
eller, om man vil, – streiker.»
(Deferre, PS, 1. februar)

Det spørsmålet mange stiller seg er: Hva vil skje hvis arbeiderne går til kamp for mer vidtgående krav enn dem som står på programmet til PS/PCF?

Etter 2. verdenskrig lanserte Thorez, generalsekretær i PCF, medlem av de Gaulles regjering, slagordet: »Rull opp skjorteermene!» Det gjaldt å øke produktiviteten. Fellesprogrammet som PCF og PS nå legger fram, foreslår: »å øke det økonomiske og sosiale utbyttet av produksjonsapparatet, redusere ulikevekten og gjenvinne etterskuddet som fæes i arv fra den monopolistiske ledelsen.» Er en slik målsetning forenlig med f.eks. streikekamper i bedriftene?

I 1947/48 brukte PS – med innenriksminister Jules Moch – hæren mot streikende gruvearbeidere. PS er i dag ikke noen garantist for at slikt ikke skal skje igjen. Er PCF?

Jeg skal gi et sammendrag av en løpeseddel som ble spredd av PCF på Renault (nasjonalisert konsern) 11. mai 1971. Det var den dagen arbeiderne vedtok å okkupere bedriften som mottrekk mot lockouten. PCF foreslo ikke noe slikt. Tvert om.

Det advarte mot å »gi etter for de lokkende tonene fra den venstristiske eventyrpolitikken», påpekte at »klartenkthet, ro og ansvarsfølelse er det som kjennetegner arbeiderklassen» og hevdet at »venstristene (streikeaktivistene, min anm.) i stor utstrekning blir utnyttet av makthaverne». Det bebreidet bedriftsledelsen og regjeringa for å »stanse produksjonen ved Renault i en periode med kraftig salg» og ser dette som en lumsk plan for å svekke den nasjonaliserte bedriften og »favorisere private og utenlandske konkurrenter».

Kort sagt en utilslørt dyrking av lønnsomheten mot venstreaktivistenes »og» monopolborgernes lumsk planer.

Konsekvensen av en slik linje, som til fulle uttrykkes i PCFs lærebok i politisk økonomi – »Le capitalisme monopoliste d'etat» (den statsmonopolistiske kapitalismen) – kan bare være undertrykking av enhver streikebevegelse i de nasjonaliserte bedriftene om de selv kommer til regjeringsmakta.

PCF har ikke foreslått opphevelse av bedriftsvernet. Tvert om, da Pierre

Fortsettes nederst neste side.

brev og kritikk

OM UNGDOMMEN

Kjære RØDE FANE.

Jeg har noen kommentarer til nummeret om ungdommens stilling i Norge.

1. Flott at vi endelig fikk en såpass god samling teoretiske artikler om ungdommen.

Men:

2. Jeg synes spørsmålet var overflatisk behandlet. Særlig kapitlet om statistikk. Vi ml'ere må sjølsagt bruke slikt tallmateriale. Sjøl har jeg et forberedende kurs i statistikk ved universitetet, men likevel hadde jeg vansker med å tolke mange av oversiktene. Det gjaldt særlig »knarke»-statistikkene. Og så synes jeg det var mye gammelt stoff som var stilt opp i rubrikker. For eksempel at ungdom må dra til byene for å få jobb, og at de møter problemer der, det behøver man ikke være ml'er for å vite. Men vi burde undersøke nøyere hva de store bedriftene gjør for å lokke ungdommen til byene. For eksempel sammenhengen mellom utdanningskonsentrasjon og sentralisering av arbeidskrafta.

Fortsettes neste side.

Fortsatt fra forrige side.

Overney ble skutt av bedriftsvernet utenfor Renault våren 1972, framstilte PCF ham som agent for borgerskapet, og det gikk mot en streik foreslått av CFDT som skulle være rettet mot å oppløse væpnede bedriftsvern.

SLUTTORD

En kan trekke fram positive sider ved programmet, saker som det er all grunn til å støtte og prøve å kjempe for å få gjennomført. Programmet foreslår f.eks. senkning av verneplikten – uten utvidelse av den vervede hæren. Men ved å berøre disse fire hovedområdene, tror jeg jeg har greid å vise at dette programmet ikke er noe forbilde for arbeidet for å skape en progressiv enhet på venstresida i Norge. De fire hovedområdene viser tvert om at PS/PCFs program styrker den statlige monopolkapitalen og styrker stormaktene og at det er svært sparsommelig når det gjelder sosiale reformer for folket.

—BE

Her jeg bor for tida — et industristed på Vestlandet — hørte jeg et grelt eksempel. Fabrikken skulle ta inn ca. 80 nye. De tok da inn en god del av dem som var fast ansatte som vaskehjelp, mens de ikke tok inn bygdas ungdom som går arbeidsløs. Og så tok de visst ikke inn flere vaskehjelper. Slik slapp de å si opp noen da de skulle rasjonalisere, og unngikk bråk. Det må da finnes mange slike eksempler?

En annen ting. I Røde Fane på s. 10 står det at den skjulte arbeidsløsheten er antatt å være mange ganger så stor som den registrerte. Hva er skjult arbeidsløshet blant ungdom? Er det de ungdommene som går på kaien i Bergen og får jobb to ganger i uka? Er det de jentene som går på kurs og husmorskoler og folkehøgskoler fordi de ikke kommer inn i sykepleien? Dette burdere dere skrive mer utførlig om.

Det sto en oversikt over timelønn fra 19 til 34 år i industrien. Jeg syns ikke en forskjell på 100 % er så stor — litt må jo 30-åringen ha for sin erfaring og utdanning — han eller hun skal jo også forsørge familien. Feilen er vel at det ligger for lavt *over det hele*.

Der vi derimot må slå hardt ned er når det gjelder lærlinger som må gå for 5—6 kroner timen under påskudd av »opplæring» (som ikke blir gitt). Det er sikkert disse lønningene som trekker ned statistikken.

Jeg synes den groveste utnytting av ungdom er når de betaler en 17-åring 800 kroner i måneden for en udjobb — uten håp om avansement. Kanskje dette kommer inn under »skjult arbeidsløshet»?

Et annet forhold som er interessant er at få ungdommer fortsetter i den jobben de har fått etter endt utdanning. 9-årig skole — 1 års yrkesskole — 2 års fagskole — et par år i arbeid — kanskje inn på en teknisk skole? Eller: 9-årig skole — husmorskole — 1 1/2 år som hjelpepleier — 1 års folkehøgskole — 1 års jobb igjen — sykepleier — eller vernepleierskole. Jeg skulle gjerne sett en oversikt over dette, og gjerne noen kommentarer også. Sjøl tror jeg kapitalen har stor interesse av å la ungdom gå for ufaglært arbeidskraft og halv lønn noen år etter 9-årig skole. Det gjør dem mer »medgjørlike».

Hilsen Vestlending

STYRK FAGBEVEGELSENS KAMPKRAFT!

SPLITTER KOMMUNISTENE FAGBEVEGELSEN? Høyresosialdemokratene i LO-ledelsen har alltid hevdet det. Vi marxist-leninister mener det er høyresosialdemokratiet som har skapt splittelse. Det har alltid forsøkt å forandre fagbevegelsens grunnlag, for å gjøre den til en samarbeidsorganisasjon til støtte for kapitalen.

SKIFTE UT LEDELSEN I LO? Aspengren og hans folk står ikke for arbeiderklassens interesser. Det er mange som har sett det etter hvert. Men vi tror ikke det er nok å skifte ut ledelsen. Aspengren ble sjøl valgt fordi folk trodde han var mer progressiv enn andre. Vi ønsker en bevegelse for å endre politikken i fagbevegelsen, ikke for å skifte ut personer.

NYTTER DET Å GJØRE NOE? De fleste klubber og foreninger er i dag kamporganisasjoner på tross av LO-ledelsens politikk. Kan de bli bedre? Kan de bli bedre i stand til å kjempe for arbeiderklassens interesser? Kan de riste av seg forsøkene på å drive den ut i classesamarbeid? Vi mener det går an. Vi tror dette nummeret av RØDE FANE kan være til hjelp i dette arbeidet.

— Dette nummeret av Røde Fane inneholder ellers kritikk av SFs linje for fronten mot EEC, en artikkel om den franske venstreunionens regjeringsprogram, anmeldelse av Tor Obrestads Sauda! Streik!

ABONNER PÅ RØDE FANE! DA FÅR DU 6 NR. I ÅRET FRITT TILSENDT FOR KR. 30. Postgiro 20 96 78. Oktober forlag, postboks 8379, Hammersborg, Oslo 1.